

Araştırma Makalesi / Research Article

DOĞAL AFETLERİN DOĞAL OLMAYAN SONUÇLARI: GAZETELERİN DEPREM HABERCİLİĞİ

Enes YALÇIN¹

Öz

Doğal afet dönemleri, toplumun tamamına yakınının dayanışma duyguları içerisinde bir arada hareket ettikleri zaman dilimleridir. Bu süreçte, gayri resmî-resmî, ferdî-kolektif tüm unsurların aynı amaç doğrultusunda hareket etmeleri beklenmektedir. Sağlıklı ve etkili bir kamu yönetimi için varlığına ihtiyaç duyulan medya kuruluşları da bu unsurların başında gelmektedir. Medya kuruluşları; sadece bilgilendirici olmakla kalmamakta aynı zamanda toplumu organize edici ve harekete geçirici özellikler de taşımaktadır. Olağanüstü durumlar, ilgili kuruluşların tutum ve faaliyetlerini ölçmek için bir bakıma sınav niteliğindedir. Bu çalışma, 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası basılı medya kuruluşlarının olağan günlerdeki siyasi-ideolojik konumlarını, afetin hemen sonrasındaki günlerde değiştirip değiştirmediklerini, tarafsız haberciliğe yönelip yönelmediklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, farklı ideolojilere sahip olan ve siyasi iktidarın yanında ya karşısında konumlanan Hürriyet, Sabah, Türkiye, Cumhuriyet, Karar ve Millî Gazete'nin 07.02.2023-16.02.2023 tarihlerini içeren on günlük dönemdeki ilk sayfa haberlerinin içerik analizi yöntemiyle tahlili gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, gazetelerin afet haberleri sunumunda dahi, afetin üzerinden oldukça az bir süre geçmiş olmasına rağmen, genel itibarıyla muhalifi buldukları siyasi tarafı eleştirmeye odaklı, yanlı haber sunma eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Bu çalışmanın, ülke genelinde “asrın felaketi” olarak nitelenen bir doğal afetin hemen sonrasında, Türkiye basılı medyasındaki tutum tespitini gerçekleştirmesinin, tarafsız ve objektif yayıncılık değerlerinin hatırlatılması hususunda önem taşıdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu yönetimi, doğal afet, deprem, habercilik, medya.

Jel Kodları: H83, L82, Q54

UNNATURAL CONSEQUENCES OF NATURAL DISASTERS: EARTHQUAKE JOURNALISM OF NEWSPAPERS

Abstract

Terms of natural disasters are periods of time when almost the entire society acts together in solidarity. In this process, it is expected that all unofficial-official, individual-collective elements will act in line with the same goal. Media organizations, whose existence is needed for a healthy and effective public administration, are at the forefront of these elements. Media organizations not only contain informative qualities, but also provide organizing and mobilizing features of society. Extraordinary situations are in a sense a test to measure the attitudes and activities of the relevant organizations. This study aims to reveal whether print media organizations have changed their political and ideological positions on ordinary days after the Kahramanmaraş-based earthquakes of 06.02.2023 and whether they have turned to impartial journalism in the days immediately after the disaster. In this context, the analysis of the first page news of Hürriyet, Sabah, Türkiye, Cumhuriyet, Karar and Millî Gazete, which have different ideologies and are positioned same side or opposite the political power, for a ten-day period including the dates 07.02.2023-16.02.2023, was carried out by content analysis method. As a result of the research, it has been observed that even in the presentation of disaster news, the newspapers tend to present biased news focused on criticizing the political party they oppose, even though it has been quite a while since the disaster. It is thought that it is significant for this study to determine the attitude in the Turkish print media right after a natural disaster described as the “disaster of the century” throughout the country in order to remind the values of impartiality and objectivity.

Keywords: Public administration, natural disaster, earthquake, journalism, media.

JEL Codes: H83, L82, Q54

¹ Dr. Öğretim Üyesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, enes.yalcin@ikc.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1086-6313.

Başvuru Tarihi (Received): 01.08.2023 **Kabul Tarihi** (Accepted): 19.10.2023

Giriş

Doğal afetler; deprem, sel, taşkın, dolu, tsunami, sis, kasırga, yıldırım, heyelan, çığ, kaya düşmesi, volkan patlaması, obruk oluşumu, doğal saikli yangınlar ve salgınlar olarak sıralanabilir. Deprem, bu doğal afetlerin en yıkıcılarından biri olup can ve mal kaybının en fazla yaşandığı afet türüdür. Ayrıca deprem kimi zaman; sel, taşkın, tsunami, heyelan, çığ, kaya düşmesi, yangın gibi afetlerin tetikleyicisi olup birincil afet türlerindedir. Türkiye de bir deprem ülkesidir ve ülke bu gerçekle 06.02.2023 sabahında bir kez daha karşı karşıya gelmiştir. Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli, 7,8 ve 7,5 şiddetinde gerçekleşen depremlerden on bir kent doğrudan etkilenmiştir. Hasar tespit çalışmalarının devam ediyor olduğu şu günlerde resmi verilere göre halihazırda 50.096 insanın yaşamını yitirdiği, 107.204 kişinin yaralı olduğu, 303.455 bina ve 887.293 bağımsız bölümün acil yıkılacak, ağır hasarlı, orta hasarlı ve yıkık durumda olduğu tespit edilmiştir. Kaynağı itibarıyla doğal bir afet olan deprem, sonuçları bakımından ülke genelinde derin bir trajediye sebebiyet vermiştir.

Afetin yıkıcı sonuçlar doğurması, hadisenin afet olarak addedildiğinden ötürü olağan karşılanıyor olsa da “alınacak önlemlerle depremin bir afet halini almasının önüne geçilemez miydi?” sorusu da sıklıkla sorulmuştur. Bu bağlamda hem beklenildiği üzere siyasi iktidara muhalif olan kesimden hem de bilhassa deprem hususuna yoğunlaşmış bilim insanlarından merkezi idare ve yerel yönetim yetkililerine yönelik birtakım eleştiriler gelmiştir. Ayrıca afet sonrası kurtarma çalışmalarının koordinasyonsuzluğuna, barınma, gıda ihtiyacı gibi temel yaşamsal ihtiyaçların karşılanma yetersizliğine ilişkin bilhassa deprem bölgesindeki vatandaşlardan serzenişler yükselmiştir. Öte yandan yurt içi ve yurt dışı birçok resmi/gayri resmî kuruluş bölgeye ulaşmış, arama kurtarma faaliyetlerine katkı sunmuş, insani temel ihtiyaçların karşılanması noktasında çaba göstermiştir. Türkiye’nin dört bir yanından vatandaşlar seferber olarak yaraların sarılması için aynı ve nakdi yardım kampanyaları düzenlemişlerdir. Yardımların hangi kanallarla gerçekleştirilmiş olduğu dahi bu süreçte tartışma konusu olabilmıştır. Medya tüm mecralarıyla dayanışmacı ve ayrıştırıcı eylemlerin servis edildiği bir odak olarak dikkat çekmiştir.

1. Türkiye’de Gazetelerin Afet Haberciliği

Afet, 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 29.05.2009 tarihinde kabul edilen, 02.07.2018 tarihinde mülga olan 2/1 b maddesine göre, “Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere afet kavramına genel olarak insan odaklı (homosentrik) bir yaklaşım söz konusudur. Doğa olayları bilhassa insanı etkileyen önemli kayıplar söz konusu olduğu durumlarda, afet halini almaktadır. Bu olağanüstü özelliğinden olsa gerek afet, gazeteciler için “kapsamlı bir şekilde yer almayı hak eden bir flaş haber” niteliğindedir (Potter ve Ricchiardi, 2006, s. 8). Olağanüstü olan, olağanın yerini almakta, taşımış olduğu dramatik etki nedeniyle gündemi belirlemekte, manşet olma değeri taşımaktadır. Bu bağlamda, haberin ilgi çekiciliği ile haberciliğin etik prensipleri arasında denge şekillendiği takdirde kamusal bir hizmetin varlığından söz edilebilir.

Potter ve Ricchiardi (2006, s. 8), deneyimli gazeteci Michael Marcotte’nin, bir haber kuruluşunun afet anında dört kilit rol oynadığına ilişkin düşüncesine işaret etmektedirler. Buna göre, haber kuruluşu öncelikle; afetin nerede gerçekleştiğini, kimlerin afetten etkilendiğini, afetin nasıl ve neden şekillendiğini ileten hayati bir bilgi kaynağıdır. Afetzedelerden bilgi temin eden ve yine onlara bilgi aktaran, adeta cankurtaran halatı gibi işlev gören bir iletişim hattı tesis etmektedir. Güvenilir bilgileri zamanında ileterek zararı önleyen bir erken uyarı işaretidir. Tüm bunların yanı sıra, haber kuruluşu;

vatandaşlara zor zamanlarda bir araya gelmeleri, endişelerini paylaşmaları ve birbirlerini desteklemeleri için kanal açarak bir forum sunmaktadır. Medya hem afet öncesi önleyici tedbirlerin alınması noktasında proaktif hem de afet sonrası bilgilendirme ve iyileştirme faaliyetleri hususunda reaktif rol üstlenmektedir. İyileştirme faaliyetleri, idari ve siyasi karar alıcılar üzerinde tesir bırakma biçiminde olabileceği gibi, toplumsal rehabilitasyonun tesis edilmesine katkı sunma şeklinde de gerçekleşmektedir. Basılı, işitsel, görsel ve sosyal olmak üzere medyanın tüm unsurlarıyla, toplumların afet sonrası travma durumundan iyileşmeye taşınmasında kilit rol oynadığı yadsınamaz bir gerçektir.

Öte yandan, medya unsurunun ulusal düzeyde içe dönük, önleyici, bilgilendirici, tespit edici, iyileştirici fonksiyonlar üstlenmesinin yanı sıra, uluslararası bağlamda dışarıya yönelik birtakım iletici ve işbirlikçi işlevi de bulunmaktadır. Medyanın görünür hale getirmesiyle, afetlerin kapsamı doğrultusunda, uluslararası düzeyde hükümetlerin dış politika gündemleri etkilenebilmekte ve etkilenen nüfusun insani ihtiyaçları gözler önüne serilerek uluslararası yardımın gelmesi sağlanabilmektedir. Gerek yerel yönetimler gerekse merkezi idare ölçeğinde hemen hemen tüm resmî kurumların, bunun yanı sıra yine tüm yaygınlık ve etki seviyesindeki sivil toplum kuruluşlarının, afet bölgelerindeki faaliyetlere seferber oldukları bir dönemde medya, bir bakıma diploması enstrümanı olarak öne çıkabilmektedir.

Afet haberciliğinin sağlıklı, etkili ve objektif bir biçimde yürütülebilmesinin önünde birtakım engeller mevcuttur. İnsan ve ekipman kıtlığı, enerji eksikliği, iletişimde kesintiler, hastalığa maruz kalma riski, gıda temini problemi gibi teknik ve şartlara bağlı gelişen kısıntılar, ilk elden akla gelenlerdir. Bunların yanı sıra, gazetecilerin özellikle kendi bölgelerinde felaketlerle karşı karşıya kaldıklarında, sadece travmatik olaylara tanık olmakla kalmadıkları, aynı zamanda trajedinin kurbanı da olabildikleri durumlar vardır (Puente vd., 2013, s. 1898). Böylesi durumlarda gazetecilerin objektif tutumlarını koruyabilmeleri oldukça zordur. Yine habercilerin, afetzedelerle doğrudan temasta oldukları durumlarda, sıcağı sıcağına sahadan bilgi aktarabilmek adına, şok içindeki kişilerden edindiklerini teyitsiz paylaşımında bulunmalarına da rastlanmaktadır. Habercilerin veya genel ifadeyle medya kuruluşlarının objektif kalabilme adına geçirdiği bir diğer sınav da sahip oldukları ideolojik tutumları ve siyasi yönelimlerini, bilhassa afet gibi toplumun her kesimini derinden etkileyen bir olgu içerisinde görünür kılıp kılmamalarıdır. İdeolojilerin veya siyasi eğilimlerin görünürlüğü, objektif tutumu daima zedeleyecek bir unsur olmamakla beraber, haberin sunuluşu, karartma, perdeleme gibi yöntemlere başvurulması, tarafsızlıkla örtüşmemektedir.

Afet haberciliğinde de medyanın objektifliğini muhafaza etmede bir kısım zafiyetler gösterdiğine ilişkin farklı örnekler mevcuttur. Nisan 2015 tarihinde Nepal'in Katmandu kenti yakınlarında gerçekleşen 7,8 şiddetindeki deprem sonrası, Hint medyasının ciddi bir tepkiyle karşılaştığı bilinmektedir. Hint televizyonları, depremden etkilenen bölgeleri, MI 17 olarak bilinen askeri helikopterlerle ziyaret etmişler ve aktarıldığı kadarıyla objektif habercilik yapmak yerine, Hindistan hükümetinin tanıtım ve halkla ilişkiler faaliyetlerine katkı sunma çabası içerisinde olmuşlardır. Hint haber kanalı ABP News, 26.04.2015 tarihinde, "Nepal'deki felaketin ardından dünyanın dört bir yanından destek geliyor. Ancak yardımı ilk başlatan Başbakanımız Narendra Modi oldu" ifadeleriyle Başbakan Narendra Modi'nin reklamını yapmaya girişmiştir. Ayrıca Hintli gazeteciler, Nepal'i Batılılardan çok daha iyi bildikleri ve bağımsız bir şekilde bölgeye gidip insani hikayeleri araştırıp insanların hayat kurtarmak için molozlara karşı verdiği mücadelenin ender anlarını yakalayabilecekleri halde, buna yeltenmedikleri için eleştirilmişlerdir. Bilahare, sıradan insanlarla kendi dillerinde iletişim kurabildikleri için, insanların kullanabilecekleri haberleri sağlayabilecek

durumda olmalarına rağmen bu imkanları kullanmamakla beraber Nepal'in gerçek dünyası ile kanallardaki tasvirleri arasında büyük bir tutarsızlık yaratmışlardır (Aryal, 2015, s. 5-9).

Medyanın birincil fonksiyonu olan iletişim özellikle, geniş kayıplara yol açan, istenmeyen, beklenmeyen, ani gelişen, hakkında kısıtlı bilgiye ulaşılabilen, sahip olduğu belirsizlikler ve oluşan karar yükü nedeniyle yönetilmesi güç, zaman baskısı altında acil karar verilmesini gerektiren niteliklerle karakterize kriz olgusu (Cosgrave, 1996, s. 28, Boin vd., 2005, s. 2) söz konusu olduğu takdirde, bir yandan hayati önem taşıyan bir arabulucu işlevi görürken, diğer yandan bu krizi derinleştirici manipülatif bir araç rolü oynayabilmektedir (Toker, 2016, s. 251). Böylelikle medya araçlarının dikkatsiz kullanımı da etik bir sorun haline gelebilir, çünkü bir kriz veya felaketle ilgili bir haberin nasıl çerçevelendirildiği, insanların "krizin onları nasıl etkileyeceği, nasıl düşünceleri gerektiği ve ne yapmaları gerektiği" konusundaki algılarını değiştirebilmektedir (Seeger vd., 2003, s. 71). Habercilerden, icra etmiş oldukları işin bir kamu görevi olduğunun farkında olmaları ve krizin, hayatta kalanlar üzerindeki olumsuz etkilerini durdurma gayretinde bulunmaları gerektiğinin bilincinde hareket etmeleri beklenmektedir.

Konuya Türkiye özelinde yaklaşıldığında ise, deprem ülkesi olarak bilinen Türkiye'nin, deprem haberciliği ve genel anlamda afet haberciliği konusunda hazırlıksız olduğu görülmektedir. 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş depreminin hemen ardından otuz maddeden müteşekkil Deprem Haberciliği Rehberi hazırlayan Üsküdar Üniversitesi Gazetecilik Bölümü Bölüm Başkanı Prof. Dr. Süleyman İrvan'a göre, deprem haberciliği denildiği zaman, depreme ilişkin birtakım teknik kavramların ne anlama geldiğinin bilinmesi ve bu kavramların titizlikle kullanılması gerekmektedir. Türkiye'de bu hususta kavram kargaşalarıyla dolu bir habercilik anlayışı mevcuttur. Nasıl ki ekonomi alanında çalışan bir haberci, enflasyon, devalüasyon gibi kavramların anlamını bilmek durumunda ise, depreme ilişkin bir haberci de birbirlerinden farklı anlamlara gelen deprem şiddeti, deprem büyüklüğü gibi kavramları bilmek ve doğru yerde kullanmak zorundadır (Maden, 2023, s. 408). Cin (2010, s. 76), Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirmiş olduğu araştırmada, öğretmen adaylarının, deprem şiddeti ve deprem büyüklüğü kavramları arasındaki ayrımın bilincinde olmadıklarını, bu yanılgıya medyadaki yaygın yanlış kullanımın sebebiyet verdiğini ileri sürmektedir.

Koç Akgül (2017, s. 33-34), olağanüstü durumlardaki iletişimi ve haberciliği incelediği araştırmasında, deprem haberciliğine de temas etmekte, Erzincan, Gölcük ve Düzce depremleri üzerinden örneklendirdiği basılı medya haberciliğinde bilhassa depremin hemen sonraki gününde, "haber verme" işlevinin öne çıktığını ifade etmektedir. İlerleyen günlerde ise, kurtarma-yardım çalışmalarına, hükümetin afete müdahale sürecine ve afetin ekonomiye etkisine ilişkin değerlendirmelere yer verildiği görülmektedir. Araştırma ayrıca, Türkiye'nin 1923'ten bugüne uğradığı sosyoekonomik ve siyasi değişimin ideolojik bağlama yansımaları 1939 Erzincan Depremi ve 1999 Gölcük Depremi'nin basılı medyadaki aktarım şekilleri üzerinden vurgulamaktadır. 1939 depreminde, "devlet-millet el ele yardım seferberliği" söylemi manşete taşınırken, 1999 depreminin ardından "ihanet", "sefalet", "katiller" gibi suçlayıcı ifadeler manşetleri işgal etmiştir. Bu noktada, tek parti döneminin siyasi, toplumsal yapısının ve dönemin basın kuruluşlarının siyasi iktidara bağımlı yapılarının, 1999 yılının çok partili siyasi hayatı içerisindeki basının nispeten otonom konumu ile ayrıştığını hatırlatmakta yarar bulunmaktadır. Bu dönemde medyanın sivil toplum kuruluşu gibi işlev gördüğü gözlenmektedir.

1999 Gölcük Depremi'nin ardından, afet haberciliğine ilişkin Cumhuriyet tarihinde bir ilk olarak basın yıldırım baskı gerçekleştirmiş ve depremin ardından ilk yedi gün boyunca tüm sayfalarında deprem haberlerine yer vermiştir. Diğer hususlara ilişkin haberler ise, ancak depremin ikinci haftasıyla birlikte ikinci sayfadan itibaren aktarılmaya başlanmıştır. Basının, Gölcük Depremi'nde, kamu

kurumlarının da önüne geçerek afet bölgesiyle iletişim kurulmasında, acil ihtiyaçların giderilmesinde, yardım kampanyalarının organizasyonunda, ölü-yaralı sayılarına ilişkin güncel bilgilerin aktarılmasında aktif rol oynadığı bilinmektedir (Genç, 2008, s. 168-169). Yine bu depremin ardından basının bir baskı unsuru olarak da ortaya çıktığı, “Kızılay Skandalı” haberleri ile Kızılay’da yönetim değişikliğine gidilmesine sebep olduğu görülmektedir (Yüksel, 2001, s. 171).

2. 06.02.2023 Tarihli Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Afet Sonrası Gelişmelerinin Türkiye Gazeteciliğine Yansıması

Bu bölümde, 06.02.2023 tarihli depremin, gazeteler özelinde Türkiye basılı medyasındaki yansıması değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ve yöntemine ilişkin bilgilendirmede bulunulmuş, araştırmanın birtakım kısıtlarına değinilmiş ve akabinde araştırma bulguları incelenmiştir.

2.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışma, yaygın (ulusal) yayın ölçeğinde yayın yapan gazetelerin 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen deprem sürecindeki dayanışmacı ve ayrıştırıcı rollerini, ilgili kaynakların kullandıkları medya dilini irdeleyerek araştırmayı amaçlamaktadır. Gazetelerin depremi algılayış şekli ve siyasi iktidara konumlanış biçimi ile böylesi büyük bir afete ilişkin haber aktarımlarının paralellik gösterip göstermediği, çalışmanın odaklandığı husus olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Hürriyet, Sabah, Türkiye, Cumhuriyet, Karar ve Millî Gazete’nin depremin ertesi günü olan 07.02.2023’ten 16.02.2023 tarihine kadarki on günlük süreçteki depreme ilişkin ilk sayfa haberleri örneklem olarak seçilmiştir. Genel çerçeveleri itibarıyla söz konusu gazetelerin üçü (Hürriyet, Sabah, Türkiye) siyasi iktidarın politikalarını destekleyen bir yayın politikasına sahip gazetelerdir. Diğer üç gazete (Cumhuriyet, Karar, Millî Gazete) ise siyasi iktidara muhalif bir çizgidedir. Bu gazeteler belli kriter gözetilerek araştırma kapsamına dahil edilmişlerdir. Şöyle ki, Hürriyet ve Sabah gazeteleri, gazete tiraj listesinin ilk iki sırasında yer almaktadır. Bu gazetelerin ardından tiraj listesinde sırasıyla Sözcü, Milliyet ve Türkiye gazeteleri yer almaktadır. Sözcü Gazetesi siyasi iktidara muhalif bir gazetedir, bu nedenle ilk gruba dahil edilmemiştir. Milliyet Gazetesi ise, Hürriyet Gazetesi ile aynı yayın grubuna ait olduğu için değerlendirme dışında bırakılmıştır. Bu nedenle tiraj listesinde bu gazeteleri takip eden Türkiye Gazetesi ilk gruba eklenmiştir. İkinci grubu oluşturan gazeteler ise, Türkiye’deki siyasi muhalefetin başat unsurunu oluşturan Millet İttifakı partilerinin üçünün gayri resmi yayın organları olarak görülmeleri sebebiyle çalışmaya dahil edilmişlerdir. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada, ilgili gazetelerin depreme ilişkin ilk sayfa haberleri niteliksel içerik analizi yöntemi ile incelenmiş ve gazetelerin haberlere yaklaşımları birbirleriyle kıyas edilmiştir. İçerik analizleri önceleri pozitivist paradigmayla ilişkilendirilerek nicel bir yaklaşım içerisinde değerlendirilmiş olsa da zaman içerisinde “sayma oyunundan daha kapsayıcı olacak biçimde nitel metodoloji içerisine dâhil edilmiştir (Graneheim vd., 2017). İçerik analizinin, kişilerin kendi sübjektifliklerinde kaybolmalarının önüne geçerek objektif bir okuma yapmalarına ve rasyonel bir iletişimin tesisine katkıda bulunduğu kabul edilmektedir (Bilgin, 2006, s. vii). Araştırmada incelenen haberler, toplumun hemen tamamının ortak paydada bulunduğu depreme ilişkin haberlerdir. Farklı siyasi eğilimlere sahip ulusal gazetelerin, böylesine bir toplumsal bütünlüğün tesis edildiği bu hususla alakalı haberlerde ne denli farklı bakış açılarına sahip olduklarını gözlemek, araştırmanın heyecan verici tarafını oluşturmaktadır.

Deprem haberleri incelenirken Erdoğan’ın (2006) ulusal ve yerel gazetelerin deprem haberciliğindeki söylemlerini kıyaslayan çalışmasındaki sınıflandırmadan esinlenilmiştir. Buna göre deprem haberleri; içeriklerine, konularına ve aktörlere göre tasnif edilmektedir. İçerikleri bakımından deprem haberleri;

a) bilgilendirici, b) dramatik-trajik, c) sansasyonel-panik yaratıcı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Konularına göre deprem haberleri; a) gündelik hayatın rutinine dönüş hazırlıkları b) müteahhitlere ilişkin şikayetler, c) deprem çadırlarındaki yaşam şartları, ç) artçı depremler, d) yardım organizasyonları, e) resmi kuruluşların faaliyetleri ve f) bilim insanlarının görüşlerinden oluşmaktadır. Aktörler açısından deprem haberleri ise; a) Cumhurbaşkanı b) hükümet üyeleri, c) resmi kurum ve kuruluş yetkilileri, ç) depremzedeler, d) bilim insanları, e) muhalefet partileri mensupları, f) bürokratlar, g) sivil toplum örgütleri olarak sınıflandırılmaktadır. Erdoğan (2006, s. 58), çalışmasında Cumhurbaşkanı ve hükümet üyelerini aynı başlık altında değerlendirmiştir. Bu çalışmada ise, 2018 yılında yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi içerisinde Cumhurbaşkanı'nın eskisine nazaran yönetimdeki başat aktör görüntüsü, bu şekilde bir ayrıma gidilmeyi gerekli kılmıştır.

2.2. Araştırmanın Kısıtları

Türkiye'de 2020 yılı verilerine göre toplam 2164 adet gazete bulunmaktadır. Bunların 238 adeti günlük yayın yapmaktadır. Türkiye'de, bir kısmı günlük yayınlanmamak kaydıyla yaygın (ulusal) ölçekte yayın yapan gazete sayısı ise 140'tır (TÜİK, 2021). Bu çalışmada altı adet gazetenin inceleniyor olması, araştırma ölçeğine ilişkin başlı başına bir kısıt olsa da araştırmanın amaçlı bir örnekleme sahip olması bu kısıtı tahammül edilebilir kılmaktadır. Araştırmanın on günlük bir süreyi içermiş olması da bir zaman kısıtı olarak görülse de esasen bu kadar kısa bir süre içerisinde medya diline yansıyan ayrışmanın, araştırmanın temel çıkış noktası olması, bu kısıtı da ihmal edebilmeye olanak tanımaktadır. Araştırmanın bir diğer kısıtı da yalnızca ilk sayfa haberlerinin değerlendirmeye alınmasıdır. Türkiye basılı medyasında, dünya genelinde gerçekleşen doğal afet haberlerinin çoğunlukla iç sayfalarda işlendiği bilinse de ülke içerisindeki can ve mal kaybına sebebiyet veren afetler ilk sayfada görülmektedir (Koç, 2013, s. 131-132). Ülkede geniş çaplı yıkıma yol açan Kahramanmaraş merkezli deprem de günlerce ilk sayfada yer almıştır.

2.3. Araştırma Bulguları

Depremin hemen ertesi günü ilk sayfadan verilen haberler genellikle, ana sayfanın dörtte üçünü kapsayacak şekilde manşet haber olmaktadır ve vurucu bir söyleme sahip bu manşetler, 3-4 santimetre boyutunda, koyu ve büyük puntolu olmaktadır. Yine bu ilk gün haberleri; insanların acısını yansıtan, kentlin yıkıntı alanlarını geniş açıyla gösteren, okuyucuların ilgisini çeken, dramatik, toplumsal kaos görüntüleri içermektedir. Manşet altında yer alan haber metinleri de çoğunlukla yaklaşık on cümleden müteşekkil kısa metinlerdir (Cowan vd., 2002, s. 173). 07.02.2023 tarihli deprem sonrası ilk günlük gazete manşetleri de bu doğrultuda şekillenmiştir.

Şekil 4: 07.02.2023 Tarihli İlk Gün Manşetleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 4'te de görüldüğü üzere gazeteler; felaketi ve dramı, acı insan tabloları eşliğinde, yıkımın büyüklüğünü gözler önüne süren görsellerle destekleyerek sunmuşlardır. Hürriyet, “Peş Peşe Felaket”, Sabah, “Asrın Felaketi”, Türkiye, “Kıyamet Gibi”, Cumhuriyet, “Yüzyılın Felaketi”, Karar, “Yıkıldık Türkiyem”, Millî Gazete ise “Allah’ım Sen Tut Elimizden Yıkıldık” manşetleriyle çıkmıştır. Gazetelerin tamamı tüm sayfa deprem haberi vermiştir. Yine gazetelerin tamamı dramatik-trajik söylem dilini kullanmışlardır. Hürriyet ve Karar, ilk gün bilim insanlarının görüşüne yer veren gazeteler olmaları nedeniyle dikkat çekmektedir. Sabah ve Türkiye, sırasıyla “Devlet-Millet El Ele Yaraları Saracağız” ve “Devlet-Millet Seferber Oldu” başlıklarıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın [Sabah, “Başkan Erdoğan” ifadesini tercih etmektedir] görselini kullanarak siyasi iktidar yanlısı haber yapmışlardır. Gazetelerin tamamı, depremin büyüklüğünü ve ölü-yaralı, yıkılan bina sayılarını, ilk günkü koşullar altında aktararak bilgilendirici biri içeriğe de sahip olmuşlardır.

Cumhuriyet, depremin ertesi günü ilk sayfadan, “Kar Hırsı Yıkımı Büyüttü – Uzmanlar: Bilimi Dinlemediler”, “Deprem Vergileri Nerede?” başlıklarıyla, köşe yazılarının özet yazılarıyla ve eleştirel bir karikatür vasıtasıyla hükümete ve müteahhitlere karşı bir söylem başlatmıştır. [Cumhuriyet’in “Uzmanlar: Bilimi Dinlemediler” başlıklı haberi, Hürriyet ve Karar’da görüldüğü gibi, bilim insanlarının görüşlerini temel alan ve depremin bilimsel değerlendirmesini içeren bilgilendirici nitelikte bir haber olmadığından, bilimsel haber olarak değerlendirilmemiştir.] Karar, “Kardeş Olduğumuzu Hatırlama Günü” başlığı ile dayanışmacı ve tarafsız bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Millî Gazete ise, siyasi söyleme ilişkin yalnızca “Saadet Partisi Başkanlık Divanı Olağanüstü Toplandı, Kriz Masası Oluşturuldu” başlığı ile yer aldığı siyasi görüşe ilişkin bilgilendirmede bulunmayı yeğlemiştir.

08.02.2023 tarihli ikinci gün ilk sayfa haber manşetleri ise, Hürriyet’te, “Dev Bir Çaresizlik”, Sabah’ta, “Acı, Umut, Kurtuluş Bir Arada”, Türkiye’de, “Dünya Böylesini Görmedi”, Cumhuriyet’te “Enkazda Can Sırası”, Karar’da, “Acı ve Çaresizlik”, Millî Gazete’ de ise, “Sen Yardım Et Ya Rab! Soğukta Can Pazarı” şeklinde yer almıştır. Ayrıca Hürriyet ve Sabah sırasıyla, “Güzel Ülkenin Güzel İnsanları” ve “Eşsiz Dayanışma” sürmanşetlerini kullanarak dayanışmacı bir dili tercih etmişlerdir. Hürriyet, “Afetzedeye 100 Milyar TL’lik Kaynak” başlığıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın haberine yer verirken, Sabah, aynı haberi “Devlet Bütün Gücüyle Sahada” başlığı ile görmüştür. Türkiye ise, “Büyük Dayanışma” başlığına ilk sayfasında yer vermiştir.

Cumhuriyet, “*Deprem Bölgesinden ‘Ses Var Devlet’ Yok Feryatları Yükseliyor*”, “*Birçok Bölgeye Yardım Edilemedi, TSK’nin Destek Görevine Çekilmesi Tartışılıyor*” başlıklarıyla Karar ise, “*Kahramanmaraş’ta, Malatya’da, Hatay’da ‘Kurtarma Ekipleri Nerede’ Tepkileri*” başlığı ile siyasi iktidarı eleştiren bir yaklaşım içine girmiştir. Millî Gazete ise, suçlayıcı ve eleştirel bir başlık kullanmamıştır. Sürmanşetinde “*Millî Görüş Tüm Kurumları ile Sahada*” başlığını kullanan ve Saadet Partisi Genel Başkanı’nın, “*Gün Topyekûn Seferberlik Günüdür*” sözlerini başlığa taşıyan gazete, ideolojik tutumunu ve siyasi tarafını yansıtmaya devam etmiştir.

Depremın ikinci günü ilk sayfa haberlerinde tüm gazeteler, on ilde üç aylık olağanüstü hâl ilanını haberleştirmişlerdir. Yine tüm gazeteler ölü ve yaralı sayılarını başlık olarak bildirirken Karar, can kaybı ile yıkılan bina sayısını haber metni içerisinde vermeyi tercih etmiştir. Sabah ise, “*8 Bin Kişi Kurtarıldı*” başlığı ile kurutulan kişi sayısını aktaran tek gazete olmuştur. Mucize olarak nitelenen kurtuluşlara ilişkin haberler de ilk sayfa haberlerinin başında gelmektedir. Millî Gazete harici tüm gazeteler, bu haberleri ilk sayfada görmüştür. Hürriyet, “*Asya 30 Saat Sonra Kurtuldu*”, Sabah, “*31 Saat Sonra Rüzgar’ı Bağrımıza Bastık*”, Türkiye, “*Enkazdan Hayata*”, Cumhuriyet, “*Mucize Kurtuluşlar*”, Karar, “*Enkaz Altından Mucizeler*” başlıklarını kullanmışlardır. Millî Gazete, “*Deprem Kardeş Komşumuzu da Vurdu-Suriye’yi de Unutmayalım*” başlıklarıyla depremden önemli ölçüde etkilenen Suriye’yi gündeme taşıyan tek gazete olmasıyla dikkat çekmektedir.

Cumhuriyet, “*Yeni Binalar Yerle Bir-Sorumlusu İmar Affi*” başlıkları altında, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin yirmi yılda dokuz imar affi çıkardığını belirterek siyasi iktidarı suçlarken Sabah, bir akademisyenin sözlerini haberleştirerek “*Yıkılan Binaların Çoğu 1998 Öncesi Yapılanlar*” başlığını kullanmıştır. Karar’daki “*Kahramanmaraş ‘Afet Planı’nda Pilot Şehirdi!*” başlığının altındaki haberde ise, Malatya’da henüz 6 aylık olan ve “*Son deprem yönetmeliğine uygun*” ilanı ile satılan binanın çökmesi haberleştirilmiştir. Somut ve doğruluğu ispatlanabilir bir hususta gazetelerin bu denli farklı haber veriyor olmaları dikkat çekici bir durumdur.

Depremın üçüncü günü olan 09.02.2023’te gazete manşetleri şu şekildedir: Hürriyet: “*En Perişan 7 Nokta*”, Sabah: “*Hiç Kimseyi Sokakta Bırakmayacağız*”, Türkiye: “*Erdoğan Deprem Bölgesinden Söz Verdi: Bir Yılda Ayağa Kaldıracağız*”, Cumhuriyet: “*Rahat Değiliz Ölüyoruz*”, Karar: “*1999’dan 24 Yıl Sonra Yine Aynı Çılgık: Nerede Bu Devlet*”. Millî Gazete ise ilk sayfasında tam sayfa Türkiye Haritası kullanmış, Marmara Denizi’ni yaş akıtan bir göz şeklinde, deprem bölgesini ise kan damlatan sargılı bir yara olarak resmetmiştir. “*Canlarımız Enkaz Altında-Binlerimiz Şehit Milyonlarımız Yaralı..*” manşetini kullanan gazete ilk sayfada başka hiçbir metne yer vermemiştir. Görüldüğü üzere, siyasi iktidara yakın olduğu bilinen gazetelerden Sabah ve Türkiye, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın deprem bölgesi ziyaretini ve mesajını doğrudan manşete taşımıştır. Hürriyet ise, Erdoğan’ın ziyaretini, “*Her Aileye 10 Bin TL*” başlığı ile görmüştür. Siyasi iktidara muhalif gazetelerden Cumhuriyet, “*Rahat Değiliz Ölüyoruz*” manşetini, “*Erdoğan Deprem Bölgesine Gitti ‘Bugün Rahatsız Yarın Daha Rahatsız’ Dedi*” başlığının altına yerleştirmiştir.

Hürriyet sürmanşeti “*Adım Adım Yardım Rehberi*” şeklindedir ve afet bölgesindeki temel ihtiyaçlar ile bölgeye nasıl yardım temin edileceğini içeren, içerik bakımından bilgilendirici bir metindir. Konusu bakımından ise, afet sonrası yardım organizasyonlarını konu edindiği görülmektedir. “*Depremzedeler Antalya’da Otelde*” başlığı ile depremzedeleri, Cumhurbaşkanını ve resmi kurum ve kuruluş yetkilerini aktör kılmıştır. “*Deprem Bölgesinde Vergi Ertelemesi*” başlıklı haber ise, Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın aktör olduğu, gündelik hayatın rutinine dönüş hazırlıklarını konu olarak belirleyen bir haberdir.

Sabah ise “*Gönül Köprüsü*” sürmanşetiyle çıkmış, “İş adamından sanatçısına, sporcusundan işçisine her kesimden vatandaş yardım seferberliği için yarışıyor” cümlesini kullanmıştır. Böylelikle gündelik hayatın rutinine dönüş hazırlıklarını ve yardım organizasyonlarını konu edinmiştir. “*Bakan Karaismailoğlu Açıkladı-Hatay Havalimanı'nı İlk Andan İtibaren Ekiplerimiz Onarıyor*” başlığı ile de bir hükümet üyesini haber aktörü olarak belirlemiştir. Köşe Yazarı Mehmet Barlas'ın “*Yakıştı mı Kemal Bey?*” başlıklı yazısının özetini de ilk sayfaya taşıyarak siyasi muhalefete karşı tavır almıştır.

Türkiye, “*Devlet-Millet Seferber*” başlığı altında yine, gündelik hayatın rutinine dönüş hazırlıklarını, yardım organizasyonlarını ve resmi kuruluşların faaliyetlerini konu olarak tespit eden bir haber yapmıştır. Türkiye depremin üçüncü günü gazete ilk sayfasının yarısını Erdoğan'ın deprem bölgesi ziyaretine yarısını da yardım organizasyonu haberlerine ayırmıştır.

Cumhuriyet, “*Erdoğan Yine Hakaret Etti*”, “*İmam Yandaşlar-AFAD'da Liyakat 'Afet' Düzeyinde*”, “*İktidar, 'Neredesiniz' Diyen Yurttaşın Sesini Kıstı-Vicdansız Karartma*”, “*Cenaze Torbası Bile Yok*” başlıklarıyla siyasi iktidarı yoğun şekilde eleştirmiştir. Hürriyet, Sabah ve Türkiye'nin aksine Erdoğan'ın deprem bölgesine ziyaretine değinmeyen gazete, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun ve Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Engin Özkoç'un muhalif söylemlerine sırasıyla “*Sorumlusu Sensin*” ve “*Derdimiz Mevzuat Değil Siyasi İrade*” başlıklarıyla yer vermiştir.

Karar ise “*Twitter'ı Bırakın Şu Enkazı Kaldırın*” sürmanşetiyle çıkmış, siyasi iktidarın Twitter'a erişim kısıtlaması getirmesine yönelik İyi Parti ve Deva Partisi Genel Başkanlarının eleştirilerini ilk sayfaya taşımıştır. “*Eski Ak Partili Vekilden İmamoğlu'na Çirkin Sözler-Ne İşin Var Burada İngiliz Uşağı*” başlıklı habere ve Kılıçdaroğlu'nun, Ankara, İstanbul ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin deprem bölgesindeki bakım-onarım ve destek faaliyetlerini içeren ve siyasi iktidara yönelen sözlerine “*Pisti Onarıyoruz Enkazı Kaldırıyoruz Gelin Tutuklayın*” başlığı ile yer vermiştir. Karar da Erdoğan'ın bölge ziyaretine ilişkin ilk sayfasında hiçbir haber yapmamıştır.

Depremin dördüncü günü olan 10.02.2023'te Hürriyet, “*Hepsi Nobellik*”, Sabah, “*Yaralar Sarılıyor*”, Türkiye, “*İşte Dehşetin Boyutu*”, Cumhuriyet, “*Mucizelerden Vazgeçmeyin*”, Karar, “*Yüzyılın Feleketine [sic] Karşı 85 Milyon El Ele-Millet Tek Yürek*”, Millî Gazete, “*Geç Kalınan Şehir: Hatay*” manşetlerini kullanmıştır. Hürriyet'in manşet haberi Türkiye'nin dört bir yanından deprem bölgesine gelen arama kurtarma ekiplerinin faaliyetlerine odaklanarak yardım organizasyonlarını konu edinmektedir. Sabah ise manşet altında “Yüzyılın felaketiyle sarsılan deprem bölgelerinde tüm gücüyle sahaya inen devlet, ilk andan itibaren vatandaşını yalnız bırakmadı” cümlesini kullanarak yardım organizasyonlarının merkezine devleti yerleştirmiştir. Türkiye, bölgeye ilişkin deprem öncesi ve sonrası görseller paylaşarak ve ABD'li, İngiliz, Alman sismografların görüşlerine yer vererek bilgilendirici bir haber metnini ilk sayfanın odağına taşımayı tercih etmiştir. Bilim insanları haber aktörü olarak seçilirken bu insanlara ait görüşlerin konu edildiği görülmektedir. Cumhuriyet ise, dramatik-trajik bir içerik kullanmaya yoluna gitmiştir. Can kayıplarını ve dramı konu edinerek depremzedeleri odağına taşımıştır. Karar, dayanışma faaliyetlerini haberleştirerek hem yurtiçinden hem de Kosova ve Pakistan örnekleri üzerinden yurtdışından gelen yardımları konu edinmiştir. Millî Gazete ise, Hatay özelinde ele aldığı haberde deprem bölgesine erişimin zor koşullar altında gerçekleşebildiğini ve yetersiz kaldığı düşüncesini işlemiştir.

Hürriyet sürmanşetinde “*16 Bebek Böyle Getirildi*” başlığını kullanarak Cumhurbaşkanlığı uçağı ile Ankara Etilik Şehir Hastanesi'ne götürülen bebekleri haber yapmıştır. “*Umutları Yeşerten Çocuklar*” başlığı ile depremden üçüncü günün sonunda sağ kurtulan çocukları işleyerek depremzedeleri haber aktörü olarak seçmiştir. Ayrıca “*Yağmacılara OHAL Müdahalesi*” başlığı ile Erdoğan'ın deprem

bölgesi ziyaretlerini görmeye devam etmiştir. “*Yardımlar Sistemli Ulaşmalı*” başlığı altındaki haberde ise AFAD Başkanı’nın görüşlerine yer vererek resmi kurum yetkilisini haber aktörü olarak belirlemiştir. Hatay Arkeoloji Müzesi’nin gördüğü kısmi zarara da yer veren Hürriyet, “*Çingene Kızı İyi Şippiluliuma Yaralı*” başlığını kullanmıştır. Son olarak “*Uzmanlar İnşaatlardaki İhlali Anlattılar*” başlığı ile dikkat çeken gazetenin, ilk sayfasında depreme ilişkin geniş konu ve aktör yelpazesinde bir habercilik tercih ettiği gözlenmektedir.

Sabah ise, “*Milletimiz Devletin Yanında*” başlığının altında, Erdoğan’ın deprem bölgesine ziyaretine geniş yer ayırmıştır. “*Kurtarılan Her Can Hem Sevinç Hem Umut Oldu*” başlığı ile ise, depremden kurtulan depremzedeler haberleştirilmiştir. Gazete sayfa altında, “*Memur Maaşları Yarın Hesaplarda*”, “*SGK Prim Borçlarını 31 Ağustos’a Erteledi*”, “*İlaç ve Tıbbi Malzemeler Ücretsiz Temin Ediliyor*” başlıklarını verdiği iç sayfa haberlerinde ise, devletçi bir yayıncılık izlenimi vermektedir.

Türkiye, “*Acı ve Umut*” ve “*90 Saat Sonra Çıkarıldı-Süt Var Mı Diye Sordu*” başlıklarıyla verdiği haberlerde dramatik-trajik içerikli, depremzedeleri aktör olarak belirleyen bir habercilik anlayışı gütmüştür. Erdoğan’ın deprem bölgesi ziyaretini görmeye devam eden Türkiye, “*OHAL ile Devlet Daha Hızlı Adım Atacak*” başlığını kullanmıştır. “*Hatay’ı Rendeledi*” başlığıyla verdiği haberde ise, depreme karşı dayanıklı binalar üretmemiş olan müteahhitleri ve inşaat firmalarını konu edinmiştir. Sayfa altında kullandığı “*Cumhurbaşkanlığı Uçakları Hava Ambulansı Gibi*” başlığı ile ise devletçi bir görünüm yansıtmaktadır.

Cumhuriyet, “*Akşener Pazarcık’ta*” başlığı ile İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener’in deprem bölgesi ziyaretini haberleştirmiştir. Gazetenin Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bölge ziyaretlerini dördüncü günde de haber yapmamış olması dikkat çekicidir. “*10 İilde 3 Ay Süreyle OHAL İlanı Meclis’te Kabul Edildi-Muhalife Sopa*” başlığı ile verdiği haberde, Cumhurbaşkanı kararnamelerinin kişi hak ve hürriyetlerini sınırlayacağını ileri sürmüştür. OHAL özelinde incelendiğinde, aynı konuda haber yapan gazetelerin, konuyu yorumlama noktasında birbirleriyle bu denli ayrışıyor olmaları da kayda değer bir diğer husustur.

Karar ise sürmanşetinde “*Helal Sana Haluk*” başlığını kullanarak Haluk Levent’in kurucusu olduğu Ahbap Derneği’nin deprem bölgesinde yürüttüğü faaliyetler üzerinden siyasi iktidarı eleştirmiş, afette devletin koordinasyon eksikliği olduğunu vurgulamıştır. “*Söz Bitti*” başlığı ile ise, Hatay’da kefenlenmiş bir cenazenin motosikletle taşındığı görüntülere yer verilerek yine aynı eleştiri kuvvetlendirilmiştir. Eleştiriden nasibini alan bir diğer muhatap ise, “*Aradığımız Afet Hattına Ulaşılamıyor*” başlıklı habere konu olan GSM şirketleri olmuştur. Karar, “*Asla Yapılmayacak İşi Üçüncü Günde Yaptılar*” başlığıyla siyasi iktidarı Twitter’a erişim engeli getirmesinden ötürü de eleştirmiştir. Cumhurbaşkanı’nın deprem bölgesi ziyaretine yer vermeyen bir diğer gazete olan Karar, Deva Partisi Genel Başkanı Ali Babacan’ın bölgeyi ziyaretini, “*En Büyük İhtiyaç İlaç ve Elektrik*” başlığı altında haberleştirmiştir. Son olarak Saadet Partisi Genel Başkanı’nın hükümete yönelik eleştirilerini, “*İşinizi Yapın Diye Sustuk Ama Ne Susuyor Ne İşinizi Yapıyorsunuz*” başlığı ile aktarmıştır.

Millî Gazete, Saadet Partisi Kahramanmaraş İl Başkanı’nın aktarımını “*Merkezde Sorun Büyük Kırsala Hâlâ Ulaşılamadı*” başlığı ile sürmanşete taşımıştır. Mucizevi kurtuluşlara ilk sayfasında yer veren gazete, artçı depremleri de konu edinerek “*Artçı Sarsıntılar Devam Ediyor*” başlığını kullanmıştır. Ayrıca resmî kurumlar ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları [haberde, Türk Eczacıları Birliği] haber aktörü olarak belirlenerek “*Mehmetçik 40 Bin Kişiye Sıcak Yemek Dağıttı*”, ve “*5 İilde Tır Eczane ve Konteyner Eczaneler Kuruldu*” başlıklarıyla deprem sonrası yaşam

koşullarının iyileştirilmesine yönelik çabalar haberleştirilmiştir. Ayrıca tüm gazeteler eğitime 20 Şubat'a kadar ara verildiğini ilk sayfalarından halka duyurmuşlardır.

11.02.2023 tarihli depremin beşinci gününde, Hürriyet, “*Saha Raporu*”, Sabah, “*Depremzedeye 1 Yıl Kira Desteği*”, Türkiye, “*Seferberlik*”, Cumhuriyet, “*Tek Adam Enkazı*”, Karar, “*Başka Söze Gerek Yok*”, Millî Gazete, “*Yüreğimize Gömüyoruz...*” manşetleri ile çıkmıştır. Hürriyet ilgili haberinde, muhabirlerinin bölgeden aktarımlarına yer vererek bilgilendirici içerikte bir haberi merkeze almıştır. Sabah, Erdoğan'ın kira yardımlarına ilişkin vaatlerini haberleştirerek siyasi iktidar yanlısı tutumunu odağa taşımaya devam etmiştir. Türkiye, deprem seferberliğinde bir araya gelen resmî kurumları ve sivil toplum örgütlerini gündeme taşımıştır. Cumhuriyet, ilk sayfanın hemen tümünü siyasi iktidar eleştirisine ayırmış, iktidarı; afete karşı hazırlıksız olmakla, arama kurtarma çalışmalarının yetersizliğiyle, yardım organizasyonlarının aksaklığıyla, Türk Silahlı Kuvvetleri'ni sahaya geç sürmesiyle suçlamıştır. Karar da AFAD'ın 23 Kasım'daki 5,9'luk Düzce Depremi sonrası kendi hazırladığı Etki Raporunda kurumun bizzat kendisini yetersiz göstermesine atıfla koordinasyonsuzluk ve liyakatsizlik üzerinden siyasi iktidarı eleştirmiştir. Millî Gazete ise, dramatik-trajik içerikle depremde yaşanan can kayıplarını gündeme taşımıştır.

Hürriyet, “*Umudumuz Hâlâ Var*” sürmanşetini kullanarak depremin 101., 103., 104., 107. ve 108. saatlerinde kurtulan depremzedelerin ayrı ayrı haberlerini vermiştir. “*Depremzedeye 1 Yıl Kira Desteği*” başlığı ile Erdoğan'ın demeçlerini aktaran Hürriyet, “*O Müteahhit Kaçarken Yakalandı*” başlıklı haberle Hatay'da yıkılan 250 dairesiz rezidansın müteahhidini konu edinmiştir.

Sabah da “*Mucize Kurtuluşlar Yüreklere Isıtıyor*” başlığı ile depremde kurtulan depremzedeleri konu edinmiştir. “*İmam Abinin Zor Görevi*” başlıklı haberle dramatik-trajik bir içeriğe sahip olan gazete, “*En Büyük Afet Konut Projesi*” başlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'u haber aktörü olarak belirlemiştir. Köşe Yazarı Barlas'ın “*Liderliğini Gösteriyor*” başlıklı yazı özetini ilk sayfaya taşıyan gazete, beşinci günde de siyasi iktidarı teyit edici bir yaklaşım sergilemiştir. Sayfa sonunda ise “*Rönesans Rezidans'ın Sahibi Coşkun Yurtdışına Kaçarken Yakalandı*” başlığı ile kaçak müteahhide değinilmiştir.

Türkiye, “*Erdoğan Açıkladı: 1 Yıllık Kira Devletten*” başlıklı haberinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sözlerini okurlarıyla buluşturmuştur. “*Ahlaksızlık*” başlığına yer veren Türkiye, Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ'ı halkı kışkırtmakla suçlamıştır. “*Depremde Kadın: 'Devlet Yok' Diyen Yalancı*” başlığını kullanan gazete, devlet yanlısı bir tutum içinde görünmektedir. Sayfa altında köşe yazarı İsmail Kapan'ın “*Baykuşlar Felaketten Fitne Devşiriyor!...*” başlığı ise manidardır.

Cumhuriyet ilk sayfasında “*Şahsım Devleti*” yazılı bir enkaz karikatürize ederek doğrudan Cumhurbaşkanı'nı hedef almaya devam etmiştir. Sayfa sonu “*Hollanda Şaşkın-Sağlam Binayı Türkler Öğretti*”, “*Müteahhitlerden Hesap Sorulabilmesi İçin Delillere Dikkat-Affetmeyin!*”, “*Hatipoğlu Bile Tepki Gösterdi-Beceriksizliği 'Kader' Diyerek Örtemez*” başlıklı haberlerinde müteahhitleri ve siyasi iktidarı konu edinmeye devam etmiştir.

Karar, “*Haluk'u Rahat Bırakın*” sürmanşetiyle, bir kesim tarafından yardım organizasyonlarıyla devletin önüne geçtiği düşüncesiyle eleştirilen Haluk Levent'i ve Ahbap Derneği'ni konu edinmeye devam etmiştir. AKUT Kurucusu Nasuh Mahruki'nin görüşlerine de yer veren gazete, TSK'nin deprem sahasına sürülmesini engelleyen ve koordinasyon zafiyeti gösteren siyasi iktidarı eleştirmiştir. Depremin beşinci gününe dek Erdoğan'ın deprem bölgesi ziyaretini haberleştirmeyen Karar'ın, “*Müdahaleleri Gerekli Hıza Ulaştıramadık*” başlığı ile Erdoğan'ın özeleştirisini ilk sayfasına taşıması dikkat çekmektedir. Gazete ayrıca İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener ve Demokrat Parti Genel Başkanı Gültekin Uysal'ın görüşlerini sırasıyla “*Seçimler 14 Mayıs'a Yetişmez*” ve “*Siz*

Beceremediniz Bari Milletin Önünü Kesmeyin” başlıkları ile aktarmıştır. “*Afet Bölgesinde Telefonla İletişim 5 Gündür Düzeltilemedi*” başlığı ile siyasi iktidar eleştirilmeye devam edilmiştir.

Millî Gazete, “*Millî Görüşçü Kuruluşlar Deprem Bölgelerinde Sahada*” sürmanşeti ve “*Karamollaoğlu Cansuyu’nu Ziyaret Edip Bilgi Aldı*” başlıklı haberi ile kendi ideolojisini öne çıkaran haberlere yer vermiştir. Gazete yine ölü yaralı sayıları aktarıp mucize olarak nitelendirilebilecek hayatta kalışları ilk sayfasına taşımıştır. Sayfa sonunda ise, “*Tübitak, Depremi Mercek Altına Aldı*” başlığı ile bilgilendirici içerikte olan, bilim insanlarının görüşlerini konu edinen ve resmi kurumu aktör olarak belirleyen bir habercilik örneği sergilemiştir.

Depremın altıncı günü olan 12.02.2023 tarihinde, Hürriyet, “*Helin 102 Saati Anlattı*”, Sabah, “*Tüm Yurtlar Depremzedelere*”, Türkiye, “*Alçak Plan-Kaos Fayı*”, Cumhuriyet, “*Yüzyılın Dayanışması*”, Karar, “*Demek ki Oluyormuş*”, Millî Gazete, “*Eksi 10’da Çadır Bekleniyor*” manşetleri ile çıkmıştır. Hürriyet, İskenderun’da depremin 102. saatinde kurtulan bir hemşireyi ilk sayfanın ana haberi olarak belirlemiştir. Sabah, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın üniversitelere ilişkin uzaktan eğitim kararına paralel olarak öğrenci yurtlarının depremzedelerin hizmetine sunulacağı haberini odağına taşımıştır. Türkiye, deprem yardım faaliyetleri üzerinde ayrımcılık iddiası ortaya atarak kaos çıkarmaya çalışanları ve yağmacıları kınayan ve Türkmen Alevi Bektaşî Vakfı Genel Başkanı Özdemir Özdemir’in “*Bizi Birbirimize Düşüremezler*” sözü üzerinden birlik mesajları veren bir haber işlemiştir. Cumhuriyet; kadınların, sivil toplum örgütü olan AHBAP’ın, madencilerin, çocukların, uluslararası yardım kuruluşlarının, askerinin dayanışma içerisindeki yardım faaliyetlerini haberleştirmiştir. Karar, Hatay’ın Erzin ilçesinde tek bir yıkımın dahi gerçekleşmemesini haberleştirerek Belediye Başkanı Ökkeş Elmasoğlu’nun kaçak yapılar karşısındaki kararlı duruşunun altını çizmiş ve tarih boyunca on sekiz kez gerçekleşen kaçak yapılaşma aklarının sekizinin Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından hayata geçirildiğini belirtmiştir. Millî Gazete ise, hükümetin deprem bölgelerine çadır yetiştirmede yetersiz kaldığına ilişkin eleştirilere yer vermiştir.

Hürriyet, sürmanşetinde “*Milyonlar Yardıma Koşuyor-Milli Mücadele*” başlığını kullanarak Türkiye’nin tamamından deprem bölgesine giden yardımları konu edinmiştir. Yine “*En Koca Yürekli Gönüllü*”, “*Kahraman Motorcular*”, başlıklarıyla dayanışma haberleri işlemiştir. “*Türkiye Bu Bebeği Konuşuyor*” başlığı ile depremin mucize kurtuluşlarından birini haberleştiren gazete, “*Bütün Yurtlar Depremzedeye*” başlıklı haber ile Erdoğan’ın üniversitelerde uzaktan eğitime geçilme kararını gündeme taşımıştır. Son olarak “*TV’lerden Ortak Yayın*” başlığı ile Televizyon Yayıncıları Derneği’nin düzenlediği “*Türkiye Tek Yürek*” adlı deprem özel ortak yayınının bilgisini aktarmıştır.

Sabah, “*Devletimiz Bizi Unutmadı*” sürmanşeti ile çıkararak üç depremzedenin devlete olan inancını ve “*Ücretsiz Mağazalar 7/24 Açık*” başlığı ile Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin, kültür merkezini depremzedeler için mağazaya dönüştürmesini haberleştirmiştir. Sabah da “*130’uncu Saatte Gelen Mucizeler*” başlığı ile depremin mucize kurtuluşlarını işlemiştir. Ayrıca, “*Firari Müteahhit KKTC’de Yakalandı*” ve “*Yağmacılar Tek Tek Yakalanıyor*” başlıkları ile depremin sorumlusu olarak gördüğü müteahhitleri ve deprem sonrası bozgunculuk yapanları konu edinmiştir.

Türkiye, “*Bütün Yurdu Afetzedeye Açtık*” başlığı ile Erdoğan’ı sürmanşete taşımıştır. “*Enkaz Altından 80 Bin Kişi Çıkarıldı*” ve “*Enkazdan Yakınlarımı Çıkardım*” başlıkları ile depremzedelerin kurtuluş haberlerine yer veren gazete, “*Burası Artık Acıyaman*” başlığı ile dramatik-trajik içerikli bir habere imza atmıştır. Ayrıca Türkiye, sayfa sonunda “*Kaçamadılar- 33 Müteahhide Gözaltı Kararı 8’i Yakalandı*”, “*Erzincan’dan Ders Aldı Erzin Ayakta Kaldı*”, “*Deprem Sonrası Yanardağ Korkusu*” başlıklarına yer vermiştir.

Cumhuriyet, Ataol Behramoğlu'nun "Suçlusunuz" başlıklı yazısını ilk sayfasına taşıyarak siyasi iktidarı sert bir dille eleştirmiştir. "İmar Affı Yıktı" başlığını kullanan gazete, deprem bölgesini ziyaret eden ve depremden dört ay evvel TBMM'ye "kaçak yapılar affedilsin" önerisi sunan Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Destici'yi eleştirmiştir. "Aliye'yle Sevindik" başlığı ile depremin 133. saatinde enkazdan sağ kurtarılan iki yaşındaki çocuğun haberine yer verilmiştir.

Karar, "AFAD Sınıfta Kaldı Kaosun İzahı Yok" sürmanşetiyle Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin depremin ilk iki gün raporu üzerinden hükümeti ve resmî kurumları eleştirmiştir. "Operatörlere Tepki-Bari Fatura İstemeyin" başlıklı haberde ise, GSM operatörleri hem depremde erişim sorunlarına yol açtıkları hem de vermedikleri hizmetin ücretini istedikleri için tenkit edilmiştir. Gazete, Erdoğan'ı "Sizden Bir Yıl Süre İstiyorum", Akşener'i "Yabancıya Mülk Satışını Yasaklayın", Davutoğlu'nu "Acilen Uzman İş Gücüne İhtiyaç Var", Babacan'ı, "Talimat Gelmeyince Tüm Sistem Felç Oluyor" ve Kılıçdaroğlu'nu, "En Acil İhtiyaç Çadır" başlıkları ile ilk sayfasına taşımıştır. İlgili haberler, muhalefet partisi liderlerinin, AFAD'ı merkeze alarak hükümete, koordinasyonu sağlayamadığı düşüncesiyle yönelmiş oldukları haberleri konu edinmiştir.

Millî Gazete ise, "Cansuyu, AGD ve Milko'lar İş Birliği'nde Sahada 4 Bin Kişi ile Çalışmalarını Yürütüyor" ve "Yaraların Sarılmasına Katkı Sağlamaya Çalışıyoruz" sürmanşetleriyle Millî Görüşçü Kuruluşların deprem faaliyetlerini merkeze taşımıştır. Diğer gazeteler gibi Millî Gazete de "113 Saat Sonra Kurtarıldı", "119 Saat Sonra Lise Öğrencisi Kamil Can Kurtarıldı" ve "Hatay'da 2 Aylık Bebek, Yıkıntılardan Arasından Tam 128 Saat Sonra Kurtarıldı" başlıkları ile deprem sonrası mucize kurtuluş haberlerine yer vermiştir. Gazete, "Karaduman, İlk Günden Beri Sahada" ve "İBB'nin İki Feribotu Hatay'a Gidiyor" başlıklı haberlerde Saadet Partisi'nin tek milletvekili olan Abdülkadir Karaduman'ın ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin deprem yardım faaliyetlerine değinmiştir. Ayrıca 12.02.2023 tarihli tüm gazeteler ilk sayfalarında CHP Eski Genel Başkanı ve Antalya Milletvekili Deniz Baykal'ın ölüm haberine yer ayırmıştır.

Şekil 5: 13.02.2023 Tarihli İlk Hafta Manşetleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Depremin 13.02.2023 tarihli ilk hafta manşetleri Şekil 5'te görüldüğü üzere şu şekildedir: Hürriyet, "Her Köşede Aynı Soru", Sabah, "Umut Hep Var", Türkiye, "Hızla Ayağa Kalkacağız", Cumhuriyet, "İktidarın Gücü Öğrenciye Yetti", Karar, "Bile Bile Affettik", Millî Gazete, "Yapabildiklerimiz Yıkılmamış". Depremin ilk haftası geride kaldığında, gazete manşetlerinin iki gruba ayrıldığı net bir şekilde görülmektedir. Birinci grubu oluşturan manşetlerde siyasi iktidarın yanında yer alan ve umut

aşılamaı amaçlayan manşetler tercih edilirken ikinci grubu oluşturan manşetler doğrudan siyasi iktidarı hedef almaktadır. Bu iki grup manşet, çalışmanın başında varsayıldığı üzere siyasi iktidarı destekleyen ve bu iktidarın karşısında konumlanan gazetelerce paylaşılmıştır.

Adıyaman'daki muhabirlerinin saha gözlemlerini haberleştiren Hürriyet, kentte yaşanan dramı, haber metni içerisindeki “*Şimdi bize ne olacak?*” sorusu ile karşılamıştır. Mezarlıklarda yer kalmadığı bildirilen haberde dramatik-trajik içerikli bir yaklaşım sergilenmiştir. Bir yandan da gündelik hayatın rutinine dönüş hazırlığı içerisinde olan insanların, hayatta kalmalarına rağmen bundan sonra ne yapacaklarına dair büyük kaygı duydukları bildirilmiştir. Sabah, manşete kurtuluş hikayelerini taşımayı tercih ederek vatandaşın umudunu diri tutma amacı gütmüştür. Türkiye de daha enkaz bile kaldırılmadan afet konutları inşa etme adına ekiplerin deprem bölgesinde bulduklarını haberleştirerek manşetin içeriğini gündelik hayatın rutinine dönüş olarak belirlemiştir. Cumhuriyet, hükümetin almış olduğu uzaktan eğitim kararı eleştirisini manşetine taşıyarak oteller ve konutlar boş dururken öğrencilerin apar topar, kendilerine haber bile verilmeden yurtlarından gönderilmelerini gündeme almıştır. Karar, ilk sayfasının merkezine 2018 seçimleri öncesi büyük bir reklam kampanyası ile duyurulan “imar barışı” genelgesini getirmiştir. Gazete, Erdoğan'ın dört yıl önce Kahramanmaraş, Hatay ve Malatya'da halka imar affı müjdesi ile seslendiğini hatırlatarak “*İmar Barışıyla Sıkıntıları Çözdük*” başlığını kullanmıştır. Millî Gazete, TOKİ konutlarının deprem bölgesinin tamamında ayakta kaldığının ve herhangi bir yapısal hasara uğramadığının altını çizerek bilgilendirici içerikteki haber metninde, radye temel, tünel kalıp taşıyıcı sistem ve yüksek beton dayanımı gibi unsurların bu dirençte etkili olduğunu bildirmiştir.

Hürriyet de “*Doğru Yapınca Yıkılmıyor*” sürmanşetini kullanarak yıkılan binalar arasında ayakta kalan Adıyaman Kültür Merkezi ve Kahramanmaraş Mimarlar Odası binalarının, doğru demir, doğru zemin entegrasyonu ve doğru işçilik ile nasıl ayakta kaldığını haberleştirmiştir. Bilgilendirici içerikteki bu metinde, uzman görüşüne yer verilerek müteahhitlerin bunca hırsızlığı yüzde beşlik bir kar için işlediği ifade edilmiştir. “*Kadınlara Yardıma Koşuyorlar*”, “*Havalimanında Onarım Bitti*”, “*Duygular da Enkaz Altında*” ve “*10 Şehirde 106 Bin Çadır Kuruldu*” başlıklarını kullanan gazete, deprem sonrası yardım organizasyonları ve gündelik hayatın rutinine dönüş hazırlıkları hususunda haberler yapmıştır. Bir diğer haberde, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ı haber aktörü olarak belirleyen Hürriyet, “*Kalıcı Konutlar Bir Yılda Teslim*” başlığını kullanmıştır. “*Üniversiteler Nasıl Açık Kalır*” başlıklı haberde ise, uzmanların üniversiteler kapanmadan depremedelerin yurtlara nasıl yerleştirilebileceğine ilişkin görüşleri haberleştirilmiştir.

Sabah, “*Kira ve Taşınma Desteğinde İl Şartı Yok*” ve “*Yaralar Dayanışmayla Sarılıyor*” sürmanşetlerini kullanarak yardım organizasyonlarını konu edinen haberler vermiştir. Ayrıca bir tiyatro sanatçısının görüşlerini, “*Devletimiz Canla Başla Çalışıyor, Gururluyum*” başlığı ile ilk sayfasına taşımıştır. “*Kara Gün Dostu Al Sani*” başlıklı haberiyle Sabah, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani'nin, taziyeye gelen ilk Devlet Başkanı olduğuna değinerek, Emirin Erdoğan ile görüşmesini haberleştirmiştir. Gazete, “*Katar'dan 10 Bin Mobil Ev Yola Çıktı*”, “*Baykar'dan 1000 Konut Bağışı*” başlıklı haberlere yer vermiştir. “*TOKİ Binalarını 'Radye Temel' Ayakta Tuttu*” başlıklı haberde uzman görüşüne yer verilerek bilgilendirici habercilik anlayışı güdülmüştür. “*Mehmetçik Her Yerde*” başlığı ile bir bakıma askerin neden sahaya sürülmediği noktasındaki yoğun eleştirilere yanıt niteliğinde bir haber yapılmıştır. Ayrıca, “*Biri Yurtdışına Kaçmaya Çalışan Üç Müteahhit Daha Yakalandı*” başlıklı haber ile kaçak müteahhit haberlerine devam edilmiştir.

Türkiye, “*Enkazdan Çıkan İbretlik Hikayeler-Akıl Sır Ermedi*” başlıklı haberiyle mucize kurtuluş haberlerine yer vermeye devam etmiştir. “*Kötü Gün Dostu-Katar'dan Yardım Yağdı*” başlıklı haberde Katar Emiri'nin, Erdoğan'a taziye ziyareti ve yapılan yardımlar haberleştirilmiştir. “*O Baba*

Gazetemize Anlattı-Prencesim Kalbimi de Götürdü” ve *“Deprem 5. Kattan Yatağıyla Aşağı Attı”* başlıklı haberlerde dramatik-trajik deprem hikâyelerine yer verilmiştir. Gazete yine *“Mehmetçik Nöbette-Güvenlik Sağlandı”*, *“96 Saat Sonra- Hatay Havalimanı Tekrar Hizmette”*, *“Kaçamadılar-Müteahhitler Birer Birer Yakalanıyor”* başlıklı haberleriyle Sabah’ın haberlerine paralel konuları işlemiştir.

Cumhuriyet, *“AKP’nin Arka Bahçesi: Kızılay”* başlıklı haberde Kızılay üzerinden siyasi iktidara eleştiri yöneltmiştir. *“Avukatlar Hatay’daki Yapı Müdürlüğü Önünde Nöbette-Deliller Tehlikede”* başlıklı haberde, Hatay Yapı Denetim ve Yapı Malzeme Şube Müdürlüğü’nün yıkılmak istendiği iddiasına değinilmiş, binada yer alan yapı laboratuvar test sonuçlarının ortadan kaldırılmaya çalışıldığı ileri sürülmüştür. *“Yurttaş Ulaşamadı-Şehir Hastanesi Sistemi Çöktü”* başlığını kullanan gazete, kent merkezlerinden oldukça uzağa inşa edilen hastanelerin erişim sorununu gündeme taşımıştır. *“Güvenlik Kaygısı Büyüyor-Bölgeye OHAL Valisi Atanmalı”* başlığı altında ise, bölgedeki yağmadan yakınan vatandaşların ve uzmanların talepleri haberleştirilmiştir. Sayfa sonunda köşe yazılarının başlıklarına yer veren Cumhuriyet’te, *“‘Fay Yasası’ Yerine ‘Türk Yasası’”*, *“AKP’nin Saati”*, *“Kadercilik Öldürür”* ve *“Asrın Beceriksizliği”* başlıkları siyasi iktidara yönelik eleştirilerin devamını özetler niteliktedir. Deprem yedinci günü ilk sayfa haberlerinde Cumhuriyet’in genel olarak sansasyonel-panik yaratıcı içerikleri tercih ettiği gözlenmektedir.

Karar, *“Güvenliği Sağlayın Hukuksuzluk Normalleşmesin”* sürmanşetiyle afet bölgesindeki yağma olayını ve yağmacılara yönelik linç girişimlerini haberleştirerek sansasyonel-panik yaratıcı içerikte bir haber sunmuştur. Gazete, *“7. Günde de Mucize”* başlığı ile mucize kurtuluş haberleri sunmaya devam etmiştir. *“Müteahhitlere Firar Yolunda Kelepçe-Yaptığı Binada 70 Kişi Can Verdi ‘Mukadderat’ Dedi!”* başlıklı haberde müteahhitlere ilişkin şikayetler konu edilmiştir. *“Başka Çözüm Yok Muydu?”* başlıklı haber metninde ise, uzmanların ve muhalefet partisi liderlerinin uzaktan eğitime geçilmesi kararına yönelttikleri eleştiriler haberleştirilmiştir.

Millî Gazete, *“Tek Yürek Olmaya İhtiyacımız Var”* sürmanşetiyle çıkararak Temel Karamollaoğlu’nun deprem bölgesi ziyaretlerini haberleştirmiştir. Karamollaoğlu’nun, *“İktidar, muhalefet diye bakmamamız lazım. Biz düşman değiliz. Tek yürek olmaya ihtiyacımız var”* sözlerini öne çıkararak dayanışmacı, birleştirici bir habercilik örneği sergilediği gözlenmiştir. *“155 Saat Sonra-8 Yaşındaki Semih Kurtarıldı”* başlığı ile mucize kurtuluş haberine yer veren gazete, *“Şeref Madalyası!”* başlığı altındaki haberde, enkazda bulunan Milli Gençlik Vakfı 25.Yıl Üstün Hizmet Belgesi’ni gündemine alarak ideolojik duruşunu yansıtmaya devam etmiştir. Sayfa sonunda, *“İnsanlar Can Derdinde, Vicdansızlar Yağma Peşinde”* başlıklı haber ile gazetede yağmacı sorununu işlemiştir.

14.02.2023 tarihli depremin sekizinci gününde, Hürriyet, *“Asla Kimsesiz Değilsiniz”*, Sabah, *“Konteyner Kent Seferberliği”*, Türkiye, *“Büyük Devlet Büyük Millet”*, Cumhuriyet, *“31 Bin Cana Sıfır İstifa”*, Karar, *“İlk İstifa ‘Haluk’tan”*, Millî Gazete, *“Saadet Liderinden Deprem Bölgesine Yardım Çağrısı”* manşetleri ile çıkmıştır. Hürriyet, manşet haberinde dramatik-trajik içerikli bir haber yaparak kimsesizler mezarlığını konu edinmiştir. Sabah, iş dünyasından siyasi iktidara yakınlığı ile bilinen Kalyon Holding, Baykar ve Limak’ın deprem bölgesindeki konteyner kent kurma çalışmalarını gündeme taşımıştır. Yine, *“Her Konteyner 4 Kişilik Aileyi Barındırarak”* başlığı ile AFAD’ın Adıyaman’daki çalışmalarına da yer vermiştir. Türkiye, bakanların, bakan yardımcılarının, valilerin, kaymakamların, askeri personelin deprem bölgesinde görev başında olduğunu bildiren bir haber yapmıştır. Resmi görevlilerin yanı sıra sivillerin de deprem bölgesindeki çalışmalarına değinen gazete, STK’ların ve Baykar’ın yardımlarını da haber metnine dahil etmiştir. Cumhuriyet, *“İktidar Tüm Suçu Müteahhitlere Atıp Kurtulma Derdinde”* başlığını kullanarak doğrudan siyasi iktidarı suçlayıcı bir haberi ilk sayfanın merkezine almıştır. *“Demokrasilerde Örnekleri Var”* başlığı altında

Japonya, Almanya ve Portekiz’de yaşanan afetler sonrası istifa eden bakanları hatırlatan gazete, siyasi sorumluluk sahiplerini istifaya davet etmiştir. Karar, hiçbir bürokrat ya da siyasinin sorumluluk alıp istifa etmemesini eleştirerek AHBAP Derneği Başkanı Haluk Levent’in tartışmaların önüne geçebilmek adına “biz yeterince bağış aldık, yardım yapmak isteyenler artık AFAD’a yollasın” sözlerini haberleştirmiştir. Millî Gazete, Saadet Partisi Genel Başkanı’nın deprem bölgesi ziyaretlerini gündeme almıştır.

Hürriyet, “*Efsane Oldular*” sürmanşetiyle Adıyaman’daki arama kurtarma faaliyetlerine katılan madencileri konu edinmiştir. “*Efharisto Poli File-Teşekkürler Komşu*” başlıklı haberde gazete, Yunanistan’dan Türkiye’ye arama kurtarma çalışmaları için gelen ekibin haberine yer vermiştir. “*Enkazdan 7.5 Gün Sonra Kurtuldu*” başlığı ile verilen haberde mucize kurtuluşlar haberleştirilirken “*Canları Pahasına Minikleri Korudular*” ve “*Otellerin Gözü Yaşlı Misafirleri*” başlıklı haberlerde, fedakârlık hikâyeleri işlenmiştir.

Sabah, “*Asrın Dayanışması*” sürmanşetiyle tüm TV kanallarının yardım maksatlı gerçekleştirecekleri ortak yayını haberleştirmiştir. “*Depremzedelere Geçmiş Olsun Ziyareti*” başlıklı haberde Erdoğan, haber aktörü olarak belirlenmiş ve kendisinin eşiyle birlikte gerçekleştirmiş olduğu hastane ziyareti gündeme taşınmıştır. “*8. Günde Hayata Tutundular*” başlığı ile mucize kurtuluşlara yer veren Sabah, “*Kadın Komandolar Çocukların Emrinde*” başlığı ile deprem bölgesindeki askerleri haber aktörü olarak tespit ederek bir bakıma askerinin sahada bulunmamasını eleştiren muhaliflere göndermede bulunmuştur. “*Ölüm Müteahhitlerine Seri Tutuklama*” başlığı altında müteahhitler konu edilmeye devam edilirken “*O Hastaneler Kaya Gibi*” başlığı ile Adana ve Kahramanmaraş Şehir Hastanelerinin sağlığına ilişkin bilgi verilmiştir. Ayrıca köşe yazarı Barlas’ın, “*Türkiye Liderine Güveniyor*” başlıklı yazı özetine ilk sayfada yer verilmiştir.

Türkiye, “*Ömür Bebeğe Tayyip Dede Şefkati*” başlığı ile Erdoğan’ın hastane ziyaretini ilk sayfasına taşımıştır. “*8. Günde Hayata Tekrar Merhaba*” başlıklı haberde mucize kurtuluşlara yer verilmiştir. “*İşte Yerden Yere Vurdukları TOKİ*” başlığı altında TOKİ binalarının depremden hasar almadan kurtulması haberleştirilerek siyasi muhalefete göndermede bulunulmuştur. “*200 Bin Afettede Yurtlarda Misafir*” başlıklı haberde depremzedelerin devletçe barındırıldıklarına değinen Türkiye, “*Yalancılar Güvenlik Meselesi*” başlığını kullanarak İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun sözlerini gündeme almıştır. Sayfa sonunda ise, “*Devleti Kötülemedi Diye...-Babacan’ın Korumaları Depremzede Tekmeledi*” başlığına yer vermiştir.

Cumhuriyet, “*Yoksulluk Enkazı*” başlıklı haberde, kurtarılan bir depremzedenin parası olmadığından dolayı özel hastaneye gitmek istememesini konu edinerek siyasi iktidarın ülkeyi ekonomik krize sürüklediğini belirtmiştir. Gazete yine ilk sayfasında, siyasi iktidara yönelik eleştirisini “*Sütten Çıkış Ak Kaşık*” temalı bir karikatür kullanarak resmetmiştir. “*Uzaktan Eğitim Kararına Büyük Tepki Var-Yanlıştan Dönün*” başlığı altında ise, uzman görüşüne yer verilerek çocukların ve gençlerin gündelik hayatın rutinine bir an evvel dönmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

Karar’da, “*Kriz Merkezi Emir Bekledi Saniyeler Önemliyen ‘Uyuyun’ Denildi*” sürmanşetiyle deprem bölgesine ilk ulaşan ekiplerin birinde yer alan bir vatandaşın, deprem bölgesindeki koordinasyonsuzluğa ilişkin şahitliği haberleştirilmiştir. “*İnsanlığın Yüz Akı Şeyma Hemşire*” başlıklı haberde ise, deprem esnasında kaçmayıp çocukları kurtarmaya çalışan bir hemşirenin kahramanlık öyküsüne yer verilmiştir. “*Çürük Olduğunu Bile Bile Nasıl Kilit Vurmazsınız*” başlıklı haber ise, İskenderun Devlet Hastanesi’nin yerle bir olan bir bloğuyla alakalı deprem dayanıklılık testinin olumsuz olduğunun deprem öncesinde bilindiğine işaret etmektedir. Karar, Kılıçdaroğlu’nun sözlerini, “*Sadece İktidar Değişimi Yetmez Bize Daha Büyük Bir Tamirat Gerek*” başlığı ile

aktarmıştır. Davutoğlu'nun, uzaktan eğitim kararı üzerinden siyasi iktidara yönelik eleştirileri ise, “Eğitim Savaşta Durmadı 1999’da Durmadı Şimdi Niye Durdu” başlığı ile ilk sayfaya taşınmıştır. “Mucize de Var ‘Bizi Duyun’ Feryadı da” başlığını kullanan gazete, mucize kurtuluşlara yer verirken koordinasyonsuzluğu eleştirmekten geri durmamıştır. “Deprem Olmasa O Gün Bir Af Daha Çıkacaktı” başlıklı haber metninde ise, 2018 yılında çıkarılan imar affı hatırlatılmış ve depremin yaşandığı gün yeni bir af talebinin karara bağlanacağı belirtilmiştir. Gazete sayfa sonunda “AFAD’ın Hatay İl Afet Risk Azaltma Planı’nda Korkunç İmar Barışı Tespiti-Binaların Dayanıklılığı Bilinmiyor” başlığı ile aynı konuyu işlemeye devam etmiştir.

Millî Gazete, “Evinize Hoş Geldiniz” sürmanşetiyle çıkararak Saadet Partisi Genel Merkezi’nin depremzedelere açılmasını haberleştirmiştir. “Bizdeki Yıkımı Fırsata Çevirmek İstiyorlar” başlıklı haberde ise, deprem bölgesinde Hıristiyanlık propagandasında bulunan misyonerler konu edilmiştir. “Beni Özel Hastaneye Götürmeyin Param Yok” başlığı ile aktarılan haber, Cumhuriyet’in ilk sayfasına aldığı haberle aynı konuyu içermektedir. Bu haberin veriliş şeklindeki fark, Millî Gazete’nin, Cumhuriyet gibi doğrudan suçlayıcı ifadelerle siyasi iktidarı hedef almamış olmasıdır. “Deprem Göçü Sürüyor” başlıklı haberde ise, afetzedelerin yaşadıkları kentleri terk edişlerinin üzerinde durulmuştur. Gazete son olarak ilk sayfasında, “Hatay’da Depremin 178. Saatinde 70 Yaşındaki Kadın Enkazdan Sağ Çıkarıldı” ve “Çocuklara Koşan Hemşire Alkış Aldı” haberlerine yer vererek diğer gazetelerle aynı haberleri işlemiştir.

15.02.2023 tarihli depremin dokuzuncu günü manşetleri şu şekildedir: Hürriyet, “O Dev Site Tuzla Buz”, Sabah, “Acılı Ailelere 100 Bin TL Acil İhtiyaç Yardımı”, Türkiye, “Şimdi Acıları Dindirme Vakti”, Cumhuriyet, “Can Pazarında İnşaat Sözü”, Karar, “Provası Bile Yapılmıştı”, Millî Gazete, “Duygusal Yaralar da Sarılmalı”. Hürriyet, manşet haberinde Kahramanmaraş’taki yirmi sekiz bloktan müteşekkil devasa boyuttaki Ebrar Sitesi’nin onar katlı sekiz blok içerisindeki üç yüz yirmi dairesinin çöküşünü dramatik-trajik bir içerikle aktarılmış ve bu binaların 1999 yılı sonrasında inşa edildiğine dikkat çekilmiştir. Sabah, Erdoğan’ın, hükümeti AFAD’da toplamasını ve burada alınan kararları haberleştirmiştir. Erdoğan’ın depremde yıkılan binaların yüzde doksan sekizinin 1999 öncesinde inşa edilmiş olduğunu belirtmesinin altı çizilmiştir. Erdoğan’ın “Milletimle Beraber Bunun Üstesinden Geleceğiz” sözünün haber başlığı olarak aktarıldığı görülmektedir. Türkiye de yine Erdoğan’ın açıklamalarını manşetine taşımıştır. Hem Sabah hem de Türkiye, Cumhurbaşkanı’nın muhalefete yönelik sert söylemlerine ilk sayfalarında yer vermiştir. Cumhuriyet, “krizi yönetmeyi beceremeyen iktidar hesap vermek yerine inşaat derdine düştü” ifadesiyle hükümetin depremzedelere yönelik vaatlerini oldukça farklı bir açıdan değerlendirme yoluna gitmiştir. Bu doğrultuda, uzman görüşüne başvuran gazete, mikro-bölgeleme yapılmadan konut alanı seçilmesinin ve inşaata başlanmasının sakıncalarına dikkat çekmiştir. Cumhuriyet manşet haberi altında kullandığı “Yurttaş İsyan Etti ‘Uyan Artık Türkiye Uyan’”, “Raporlardan İhmal Çıktı”, “Kopyala Yapıştır”, “Savcılık Emri Olmadan Enkaz Kaldırmak ‘Delil Karartma’dır” ve “Enkaza Ağır İş Makineleriyle Girdiler İddiası” başlıkları ile tamamıyla siyasi iktidar eleştirisini merkezine alan bir habercilik anlayışı gütmüştür. Karar, 09.10.2019 tarihinde AFAD’ın gerçekleştirdiği deprem tatbikatı senaryosuyla deprem sonrası yaşanan gerçekler arasındaki uyumsuzluğa dikkat çekmiş ve “Kâğıt Üstünde Her Şey Hazırdı” başlığını kullanarak hükümeti eleştirmiştir. Millî Gazete, Uzman Psikolog görüşüne yer vermiş ve deprem sonrası psikososyal desteklerin önemine dikkat çekerek bilgilendirici içerikte, gündelik hayatın rutinine dönüşü konu edinen bir haberi ilk sayfanın merkezine taşımıştır.

Hürriyet, “Mart Başında İnşaat Başlar” başlığı ile Erdoğan’ın AFAD merkezinden açıkladığı kararları haberleştirmiştir. “Erciyes Dağı Kadar Enkaz” başlıklı haberde kaldırılacak enkazın toplam büyüklüğüne vurgu yapan sansasyonel içerikli bir haber verilmiştir. “Çadır Kentin Şengün Ablası”

başlıklı haber ile fedakârlık öyküsüne değinen Hürriyet, “9’uncu Gün Kurtuluşları” haberi ile mucize kurtuluş haberleri sunmaya devam etmiştir. “Benim Evim Sağlam mı Nasıl Öğrenirim” başlıklı haber bilgilendirici içerikte bir haber iken, “Dünya Türkiye İçin Seferber” başlığı, dünya genelinde Türkiye’ye yapılan yardımları konu edinen bir haber metnini içermiştir.

Sabah, “Körfez’den 370 Milyon Dolar Yardım” ve “Asrın Kampanyası Türkiye Tek Yürek” sürmanşetleri ile çıkmıştır. “Enkazda 9 Gün Direnip Hayata Tutundular” başlığı altında ise mucize kurtuluş haberleri vermeye devam etmiştir. “Reklamın Batsın” başlıklı haberde Sabah, Mudanya Belediye Başkanı’nı, vatandaşların getirdiği yardım kolilerinin üzerine belediye afişi yapıştırmakla uğraştığı için eleştirmiştir. MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’yi haber aktörü olarak belirlediği haberinde gazete, “Devlet Yok’ Diyenler İşbirlikçi Sefillerdir” başlığını kullanmıştır. “Konteyner Kentler Hızla Büyüyecek” başlığı ile bir önceki gün olduğu gibi Kalyon Holding, Baykar ve Limak’ın deprem bölgesindeki konteyner kent kurma çalışmalarını gündemde tutmaya devam etmiştir.

Türkiye, Hürriyet’te olduğu gibi “Erciyes Dağı Kadar Enkaz” başlığını kullanmıştır. Haberin içeriği de Hürriyetle aynıdır. “Adıyaman’da Tanıştılar-İki Bin Cana Dokundular” başlıklı haberde ise, ülkenin dört bir yanından gelip sahra hastanesinde fedakârca çalışan doktorlar konu edilmiştir. Bahçeli’nin söylemi, “Bahçeli: Yağmacılar Vatandaşlıktan Atılsın” başlığı ile aktarılmıştır. “Acının Defteri” ve “Adana’da Dram-Teyzesini Ölen Annesi Zannetti” başlıklı haberlerde dramatik-trajik içeriğe yer verilmiştir. Gazete, “Bu Neyin Tartışması-CHP ve Ortakları Seçim Hesabına Erken Başladı” başlıklı haber ile henüz enkazlar dahi kaldırılmadan muhalefet partilerinin seçimin ertelenemeyeceğine yönelik söylemlerine eleştiri getirmiştir. “212 Saat Sonra Hayata Tutundu” başlığı ile mucize kurtuluş haberleri devam etmiştir. Ayrıca, Hürriyet ve Sabah, Erdoğan’ın depremedelere vaadine ilişkin haberlerinde kabine üyelerinin toplamda 136,5 milyon TL tutarında bir bağışta bulunacaklarını bildirirken, Türkiye bu bildirimle ilgili haberde yer vermemeyi tercih etmiştir.

Cumhuriyet, “9. Günde Gelen Mucize” başlığı altında mucize kurtuluş haberlerine devam etmiştir. “AKP’de Oy Kaygısı” başlıklı haberde ise, “Depremin yaraları sarılmadan iktidar cephesinin gündeminde seçim var” ifadesi kullanılarak siyasi iktidar eleştirilmektedir. Aynı söylem üzerinden, Türkiye Gazetesi’nin muhalefeti, Cumhuriyet Gazetesi’nin ise iktidarı hedef alıyor olması dikkat çekicidir. Gazete, Kılıçdaroğlu’nun, Erdoğan’a yönelik söylemini de “Sandıktan Korkma” başlığı altında haberleştirmiştir. Yine seçim tarihi tartışmaları doğrultusunda tarihçi bir uzmanın görüşleri, “İşgalde Bile Seçim Yapıldı” başlığı kullanılarak haberleştirilmiştir. Depremin dokuzuncu gününe gelindiğinde Cumhuriyet’in iyiden iyiye seçime yönelik haberleri gündemine aldığı görülmektedir.

Karar, “Bir Doktorun İsyanı: İhtiyaç Yok Dediler Tek Hastaya Bile Dokunamadım” başlıklı haberde, deprem bölgesine gönüllü giden bir doktorun tek hastaya dahi müdahale edemeden dönmek durumunda kaldığını işlemiştir. “Kolon Keseni Betondan Çalanı Tespit Etmeden Moloz Kaldırılıyor” başlıklı haberde ise, tespit yapılmadan moloz kaldırılarak birtakım gerçeklerin üstünün örtülmeye çalışıldığı vurgulanmıştır. “Akbaba Gibi Kanat Çırpanlara TV’ler Kapanmalı” başlığıyla Bahçeli’nin, gündemde olan Haluk Levent ve Oğuzhan Uğur’u hedef alması eleştirel bir dille haberleştirilmiştir. Sayfa sonunda yer alan “Aklınızdan Geçirmeyin Seçim Ertelenemez” başlıklı haberde ise, hukukçuların ve muhalefet partisi liderlerinin görüşlerine yer verilerek, iktidarın seçimleri ertelemeye ilişkin düşüncelerinin Anayasa aykırı olduğunun üzerinde durulmuştur.

Millî Gazete, “Karamollaoğlu Hatay’da İncelemelerde Bulundu” sürmanşetini kullanarak Saadet Partisi Genel Başkanı’nın deprem bölgesi ziyaretlerini gündeme taşımaya devam etmiştir. “Yardımları Hedef Aldı” başlığını kullanan gazete, Bahçeli’nin, deprem bölgesinde yardım faaliyeti

yürüten sivil toplum kuruluşları AHBAP ve BABALA'yı hedef almasını eleştirmiştir. “Sağlık Bakanlığı'nın Deprem Sitesi Yayında” ve “Konutların %48,4'ü Deprem Sigortalı” başlıklı haberleri ile gazete, bilgilendirici içerikte bir haberi ilk sayfasına taşımıştır. “Almanya'da İrkçi Nefret Kan Dondurdu” başlıklı haberde ise, Türkiye'deki depremezdelere ulaştırılmak için depoda bekletilen yardım malzemelerinin kundaklanması konu edilmiştir. “Suriye'ye Yardımlar Türkiye'den Gidecek” başlıklı haber ile Millî Gazete, depremin Suriye boyutuna bir kez daha temas eden tek gazete olarak dikkat çekmiştir. Sayfa sonunda “Filistin Gasbediliyor” başlıklı haberle ise, İsrail'in Filistin'deki işgal faaliyetleri konu edinmiştir. Ayrıca depremin dokuzuncu gününde Millî Gazete hariç tüm gazeteler Baykal'ın cenaze merasimini ilk sayfalarına taşımıştır.

Şekil 6: 16.02.2023 Tarihli Onuncu Gün Manşetleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 6'da görüldüğü üzere, depremin onuncu gününde Hürriyet, “Elveda Güzel Şehrim”, Sabah, “Asrın Dayanışması 106 Milyar Lira”, Türkiye, “Muazzam Mücadele”, Cumhuriyet, “İstifa Etmiyorlar Tehdit Ediyorlar”, Karar, “Herkes Biliyordu”, Milli Gazete, “Milli Görüş Milletinin Hizmetinde” manşetiyle çıkmıştır. Hürriyet, dramatik-trajik içerikli manşet haberinde Adıyaman, Kahramanmaraş ve Malatya özelinde deprem bölgesinde yaşanan göçü konu edinmiştir. Sabah, “Türkiye Tek Yürek” kampanyasını gündeme almıştır. Erdoğan'ın kampanyaya katılıma teşvik eden sözlerine yer veren gazete, “Rekortmen Bağışçılar” başlığı altında Merkez Bankası, Ziraat Bankası, Vakıfbank, Halkbank, Turkcell, Cengiz Holding, Baykar, Türk Telekom, Borsa İstanbul, Türk Hava Yolları ve Borsa İstanbul'un kampanyaya para aktarımlarını vurgulamıştır. Söz konusu liste dışında önemli gördüğü yardımları, “Kalyon'dan 950 Milyon TL, Zirve Holding Turkuva Medya'dan 700 Milyon TL Destek” başlığı ile haberleştirmiştir. Türkiye, manşet altında yer verdiği “Devleti eleştirenlere cevap, 10 ildeki çalışmalara katılıp organizasyonu gören yabancı ekiplerden geldi” başlığı ile siyasi iktidara desteğini yinelemiştir. Ayrıca ilk sayfadaki ana haberinde kullandığı “Hatay'ın Eski Kaptanı 'Devlet Yok' Diyen Yalancı”, “AFAD İlk Andan İtibaren Sahada”, “Sahadaki Başarı Çok Büyük”, “Uyum ve Koordinasyon Harika” başlıklarıyla muhalefete cevap verir nitelikte bir habercilik görüntüsü sunmuştur. Cumhuriyet, siyasi iktidarın kriz yönetiminde sınıfta kaldığını ileri sürerek iktidarı, sorumluluk almamasının yanı sıra gözdağı verip baskı yapmakla suçlamıştır. Gazete, ilk sayfasının merkezine yerleştirdiği haberde, “Deprem Vergileri Nerede?” söylemi ile hükümeti sorgularken “Ruh Sağlığı Diyanet'e Emanet” başlıklı haber ile siyasi iktidar eleştirisine bir başka boyut katmıştır. Ayrıca, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun siyasi

iktidara yönelik tenkidini “*Bırakın Beton Anlayışını*” başlığıyla haberleştirmiştir. Karar, AFAD, üniversiteler ve belediyelerin deprem öncesi hazırlamış olduğu raporlara dikkat çekerek depremin merkez üssü ve büyüklüğüne varana dek beklenen bir gerçek olduğundan bahsetmiş, buna rağmen hükümetin “imar barışı” adı altında affedilemez bir tarihi hatayı işlediğini vurgulamıştır. Millî Gazete ise, ait olduğu ideoloji olan Millî Görüş’ün, başta Saadet Partisi, Anadolu Gençlik Derneği ve Cansuyu Derneği olmak üzere tüm unsurlarıyla deprem sahasında yer almasını ilk sayfasının merkezine taşımıştır.

Hürriyet, “*Kenetlendik*” sürmanşetiyle çıkarak Türkiye, Azerbaycan ve KKTC’den 213 TV, 562 radyo kanalının katılımıyla gerçekleşen ortak yardım yayınına haberleştirmiştir. Ayrıca, Kılıçdaroğlu, Akşener ve Babacan’ın maaşlarını bağışlamasına da haber metninde yer verilmiştir. “*10 Gün Sonra Kurtuldular*” başlıklı haberde mucize kurtuluş haberleri işlenmiştir. “*Bu Depremin ‘Veli Göçer’leri*” başlıklı haberde gazete, depremde yıkılan başlıca binaların müteahhitlerinin cezaevine girdiklerini konu edinmiştir. “*Rezervasyon Fırsatçıları*” başlıklı haberde ise, deprem nedeniyle de olsa rezervasyonu iptal etmeyen otellere değinilmiştir.

Sabah, “*Cumhurbaşkanımız Hepimize Güç Verdi*” başlıklı haberde, depremedelerin Cumhurbaşkanı’nı destekleyen sözlerine yer vermiştir. “*Hatay Giyecek Değil Daha Çok Jeneratör Bekliyor*” başlıklı haberde, bölgede yer alan gazetecilerin bölgedeki eksikliklere yönelik bildirimini haberleştirilmiştir. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca’nın aktör belirlendiği haberde, “*Sağlık Riskine Karşı Her Önlemi Aldık*” başlığı kullanılmıştır. Ayrıca mucize kurtuluşlara ilişkin haberlere “*10’uncu Gün Sevinçleri*” başlığıyla devam edilmiştir. Gazete, köşe yazarı Mehmet Barlas’ın yaz özetine ilk sayfada yer vermiştir. “*Seçimler Ertelenmesin*” başlıklı yazısında Barlas, “*Türkiye düşmanları, koro halinde seçim tarihinin belirsiz olduğunu iddia ediyor. Eğer muhalefet seçim tarihiyle oynamaya istekli ise yerel seçimler 9 ay geriye çekilsin*” cümlelerini kullanmıştır. Muhalefetin, Türkiye düşmanları olarak nitelendirildiği gözlenmektedir.

Türkiye, “*Senaryoya Sığmayacak Hikayeler*” başlıklı haberiyle mucize kurtuluş haberlerini gündeme taşımaya devam etmiştir. “*Girilmeyen Enkaz Yok*” başlıklı haberde, gazetenin Ankara temsilcisinin Hatay’dan aktarımlarına yer verilmiştir. “*3667 Bebek Umuda Doğdu*” ve “*50 Bin Bina Acil Yıkılacak*” başlıklı haberlerde deprem sonrası günlük hayatın rutinine dönüş içerikli haberler işlenmiştir. “*Gönüllülere ‘Kral’ Ziyaret*” başlıklı haberde ise, İngiltere Kralı III. Charles’ın Londra’da, depremedelere yardım toplayan gönüllüleri ziyareti konu edilmiştir. Gazete son olarak “*20 Gözaltı Daha-Emniyet Provokatörleri Takibe Aldı*” ve “*Hırsızlar Pusuda-Otoparklar Otomobil Mezarı Gibi*” başlıklı haberlerde, istismarcılara ve hırsızlara dikkat çekmiştir.

Cumhuriyet, “*Yüce Divanlık Suç*” başlıklı metinde, Kılıçdaroğlu’nun ve hukukçu Eminağaoğlu’nun Yüksek Seçim Kurulu’na “seçimi ertelemeyin” söylemiyle gerçekleşen uyarılarını haberleştirmiştir. “*10. Günde Kurtuldular*” başlıklı haberde mucize kurtuluşlara yer veren Cumhuriyet, “*Depremedeler İçin Tek Yürek Olduk-İyilikte Yarıştılar*” başlıklı haberde ise, ortak yardım yayınına değinmiştir. Gazete ayrıca “*Vural Savaş’ı Yitirdik*” başlığı ile övgüyle bahsettiği Eski Cumhuriyet Başsavcısı Savaş’ın ölümünü ilk sayfasına taşımıştır. İlk sayfa sonunda yer alan köşe yazısı başlıklarının sonuncusu hariç tamamı ise siyasi iktidara eleştiri yüküldür: “*Politikacının Sorumluluğu*”, “*AKP Gençleri Gözden Çıkardı!*”, “*Hatay Elden mi Gidecek? Ata’nın 1500 Kişilik Ordusu*”, “*Bu Bir Uygarlık Sorunudur*”, “*Alınmayan Önlemlerin İtirafı*”, “*Sanatı da Kurban Etmeyin!*”, “*Enkazdan Tek Kurtuluş ‘Seçim’*”, “*Konumuz Daha Fazla Can Kurtarmak*”.

Karar, “*İnsanlık Zinciri*” sürmanşetiyle çıkarak ortak yardım yayınına haberleştirmiş, ayrıca Madonna ve Metallica’nın yardım kampanyalarına olan desteğine değinmiştir. Gazete, “*Tarkan’ın İsyanı-*

İhmalin Bedelini Millet Ödedi Sorumlular Değil Yardıma Koşanlar Ateşe Verildi” başlığı ile siyasi iktidara yönelik eleştiriyi ilk sayfaya taşımaya devam etmiştir. “*Harç Dereden Alındı Çimento Çalındı Üstüne Kolon Kesildi*” başlıklı haberde, depremde çöken Diyarbakır’daki Yoldaş Apartmanı’ndan alınan numune raporuna yer verilmiştir. Mucize kurtuluşlara ilişkin haberler ise, “*228. Saat Mucizesi*” başlığı ile sürdürülmüştür. Kılıçdaroğlu’nun haber aktörü olarak belirlendiği haberde, “*Tek Adam Millete ‘Devlet Nerede’ Diye Sordurttu*” başlığı kullanılmış ve Erdoğan odaklı siyasi iktidar eleştirisi gerçekleştirilmiştir. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun, yurtdışından gelen yardım ekiplerini ajanlıkla suçlayanlara karşı söylemi, “*Canları Kurtarmak İçin Gelene Ayıp Ettik*” başlığı ile ilk sayfaya taşınmıştır. Karar son olarak Davutoğlu’nun Ankara Şehir Hastanesi ziyaretini konu edinerek “*Afeti İşaret Etti Ertelemeye Tepki Gösterdi-Sandığı Birakın da İşiniz Yapın*” başlığını kullanmıştır.

Millî Gazete, Karamollaoğlu’nun deprem bölgesi ziyaretlerine yer vermeye devam ederek “*Karamollaoğlu, AGD ve İHH’nin Deprem Lojistik Merkezi’ni Ziyaret Etti*” başlığını kullanmıştır. “*Türkiye’ye Gelen İsrail Ekibinde İstihbaratçılar mı Vardı?*” başlıklı haberde, İsrail ekibinin servis edilen fotoğrafında bazı yüzlerin buzlandığı ve ekibin planlanandan evvel ülkesine döndüğü ileri sürülerek oluşan şüphe gündeme getirilmiştir. “*228 Saat Sonra-Anne ve 2 Çocuğu Sağ Çıkarıldı*” başlıklı haber ile mucize kurtuluş haberlerine devam edilirken Saadet Partisi Milletvekili Abdülkadir Karaduman’ın siyasi partilere verilecek hazine yardımının deprem bölgelerine gönderilmesi konusunu TBMM gündemine getirmesini, “*Hazine Desteği, Deprem Bölgelerine Gönderilsin*” başlığı ile haberleştirilmiştir. Gazete, “*Millî Görüş’e Savaş Açmıştı... Öldü*” başlıklı haberiyle deprem gündeminin dışına çıkararak Refah Partisi ve Fazilet Partisi’nin kapatılmalarına yol açan Eski Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş’ın ölüm haberini ilk sayfaya taşımıştır. Halihazırda siyasi iktidara muhalif olma noktasında birleşen iki gazeteden Cumhuriyet’in Savaş’tan övgüyle bahsettiği, Millî Gazete’ninse tam tersi bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir.

3. Sonuç

Doğal afetler, toplumun dayanışma duygularına hitap eden, farklılıkların ertelenerek bir arada hareket edilmesine gereksinim duyulan zaman dilimleridir. Toplum ve yönetim tüm unsurlarıyla seferberlik faaliyetine katılmaktadır. Medya kuruluşlarından da bir kamu yönetimi unsuru olarak toplumu bilgilendirici, organize edici, harekete geçirici faaliyetleri ile bu bütün olma haline katkıda bulunması beklenmektedir. Basın organları da belirli siyasi yönelimlere sahip, belirli ideolojilere aidiyet duyan medya kuruluşlarıdır. Olağan durumlarda söz konusu aidiyetlerini temsil eden yayın organları, Kahramanmaraş depremleri gibi “asrın felaketi” olarak nitelenen bu depremlerden sonra da yanlı bir habercilik pratiği yansıtmaya devam edecekler midir? Araştırmanın temel sorusu bu şekilde tespit edilmiştir.

Araştırma bulguları şu sonuçların elde edilmesini mümkün kılmaktadır:

- Depremin hemen ertesi gününde tüm gazeteler, deprem felaketini manşetten işlemekle beraber, Sabah ve Türkiye, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı merkeze alan haberleri ile dayanışmacı mesajlar vermiş, Cumhuriyet ise, ilk günden hükümete ve müteahhitlere yönelik eleştirel bir söylem içerisine girmiştir.
- Depremin ikinci günüyle beraber Karar da siyasi iktidar eleştirisine odaklanan bir haberciliği tercih etmiştir.
- Yıkılan binaların yaşı hususunda siyasi iktidara yakın olan Sabah ile iktidara muhalif olan Karar’ın farklı bilgiler veren haberleri, somut ve doğruluğu ispatlanabilir bir hususta, gazetelerin ayrışıyor olmasını göstermesi bakımından ilgi çekicidir.

- Siyasi iktidara yakın gazeteler olan Hürriyet, Sabah ve Türkiye'nin, Cumhurbaşkanı'nın deprem bölgesi ziyaretlerine ilk sayfasında yer verirken siyasi iktidara muhalif gazetelerin bu ziyaretlere kayıtsız kaldığı, muhalefet partisi liderlerinin haberlerine yer verdiği gözlenmiştir.

- Genel itibarıyla gazetelerin olağan zamanlarda haberlerine taşımış oldukları taraflı bakış açısını depremin hemen ertesi gününden başlamak üzere ilk sayfalarına yansıttıkları ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın, söz edildiği üzere birtakım kısıtlar içermekle beraber, basılı medyadaki siyasi-ideolojik tutunumun olağanüstü koşullar karşısında dahi korunur olduğunu göstermesi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir. Toplumsal bütünleşmenin umulduğu bir başka zaman dilimi içerisinde farklı bir örneklem ile gerçekleştirilecek diğer araştırmaların literatüre katkı sunacağı öngörülmektedir.

Kaynakça

- Aryal, K. (2015). Lessons for Indian news channels: Nepal earthquake reporting. *Mass Media*, 4-10.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi – Teknikler ve örnek çalışmalar*, Siyasal Kitabevi.
- Boin, A., 't Hart, P., Stern, E. & Sundelius, B. (2005). *The Politics of crisis management: Public leadership under pressure*, Cambridge University Press.
- Cin, M. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının doğal afetler ile ilgili yanılgıları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 70-81.
- Cosgrave, J. (1996), Decision making in emergencies. *Disaster Prevention and Management*, 5(4), 28-35.
- Cowan, J., McClure, J. & Wilson, M. (2002). What a difference a year makes: How immediate and anniversary media reports influence judgements about earthquakes. *Asian Journal of Social Psychology*, 5(3), 169-185.
- Erdoğan, İ. (2006). Türkiye'de ulusal ve yerel gazetelerin habercilik anlayışları: Deprem haberlerinin karşılaştırmalı analizi. *Selçuk İletişim*, 4(3), 51-64.
- Genç, F. N. (2008). Kriz iletişimi: Marmara depremi örneği. *Selçuk İletişim*, 5(3), 161-175.
- Graneheim, U.H., Lindgren, B. M. & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29-34.
- Koç, H. (2013). Türk basınının doğal afetlere ilişkin bakış açısını belirlemeye yönelik bir inceleme. *Zeitschrift für die Welt der Türken - Journal of World of Turks*, 5(2), 121-137.
- Koç Akgül, S. (2017). Olağanüstü durumlar, iletişim ve habercilik yaklaşımları. *TRT Akademi*, 2(3), 6-47
- Maden, S. (2023). 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta yaşanan depremler ekseninde Türkiye'de deprem haberciliğine bakış: Prof. Dr. Süleyman İrvan ile söyleşi. *Etkileşim*, 11, 406-420.
- Potter, D. & Ricchiardi, S. (2006). *Disasters and crisis coverage*. International Center for Journalists.
- Puente, S., Pellegrini, S., & Grassau, D. (2013). How to measure professional journalistic standards in television news coverage of disasters? 27-f earthquake in Chile. *International Journal of Communication*, 7(16), 1896-1911.
- Seeger, M. W., Sellnow, T. L., & Ulmer, R. R. (2003). *Communication and organizational crisis*. Praeger.

- Toker, H. (2016). *Doğal afetler, iletişim ve medya*. Bütünleşik Afet Yönetimi içinde, (Ed. Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay), ss. 249-278, İlkem Yayınları.
- TÜİK (2021). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yazili-Medya-ve-Uluslararası-Standart-Kitap-Numarası-Istatistikleri-2020-37204#:~:text=Gazete%20ve%20dergi%20say%C4%B1s%C4%B1%2C%202020,azalarak%204%20bin%20746%20oldu>, (Erişim: 14.04.2023).
- Yüksel, E. (2001). Türk basınında deprem haberlerinin sunumu (Kobe, Dinar ve Marmara depremleri üzerine bir içerik analizi çalışması). *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 11, 163-172.
- 2009 Tarihli ve 5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5902-20140206.pdf> (Erişim: 05.04.2023).